

LIETUVA

Nr 8

ORO PAŠTAS

Į Vokietiją ir Europą — EKSPRES - SIUNTINIAI
perduodama per 5 dienas į visas zonas - Baltiniai
moterims, vyrams ir vaikams.

Sarašai nemokamai.

Valgomųjų produktų siuntiniai - Ekspres American
European Export Comp. — New York
(Pagelba Europai)

Igaliojinis WILLY SANDVOSS & FILHO

Predio Martinelli - 20 andar - Sala 2033 - Tel. 3-5364
Koresp. Caixa Postal 3718

DVISAVAITINIS LIETUVIŠKOS MINTIES LAIKRAŠTIS

Revista Litwana

NOSSA LITUANIA

Diretor Proprietario Responsável:
DR. JOSÉ FERREIRA CARRATO

ADRESAS:

REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA:

RUA VENDA NOVA, 116 - VILA ZELINA
SÃO PAULO

KORESPONDENCIJAI:

CAIXA POSTAL 4118 - SÃO PAULO

KAINA: BRAZILIOJE: METAMS CR. \$ 75,00

PUSEI METU CR. \$ 38,00

KITUOSE KRASTUOSE: DOL. \$ 5

ATSKIRO NR. KAINA: CR. \$ 3,00

Rua Bahia de Kapelninga 275 - Edifício Condição (Cana) sala 72-98. 4-7182

Siuvykla VILNIUS

SAVININKAS JUOZAS KARPAVICIUS

VYRU IR MOTERU DRABUZIAI
SPECIALUS PATARNAVIMAS
PRIEINAMOS KAINOS

AV. DUQUE DE CAXIAS, 237 - SÃO PAULO

ÓTICA FOTO CENTRAL Ltda.

AKINIAI IR FOTOGRAFINIAI APARATAI.

Negatyvų aiškinimas ir foto darbai mėgėjams

AV. SÃO JOÃO, 45 - TEL. 2-3211

VIENTELIAI ATSTOVAI
GARSIOJOVANDENS
LINDOYA

ALAUŠ VARYKLOS COLUMBIA S/A.

GAMINIŲ PLATINTOJAI

IRMÃOS CARRIERI

Lindoya vanduo yra senai žinomas gėrimas, kurio puikų veikimą į žmo-
gaus sveikatą jau visi yra vienbalsiai pripažinę.

Pabandykite, įsitikinkite ir visados naudokite!

RUA DINO BUENO, 795 a 835
TELEFONES: 51-4019 e 51-2223

Caixa Postal, 3967
SÃO PAULO

DVISAVAITINIS LIETUVIŠKOS MINTIES LAIKRAŠTIS

1948 (I m.)

São Paulo (Brasil) Balandžio 10 d. (Abril)

Nr. 8

VINCAS KULBĖNAS

SVE TĪMŪSŪ NAUDAI

Prieš pradėdamas rašyti šį raštą, turiu pirmiausia pasakyti keletą pastabų. 1. Šis rašinys yra pirmasis mano gyvenime. 2. Parašiau čia viską, ką pats pergyvenau. 3. Kadangi nėsu niekad buvęs rašytoju, tai perdaviau šį savo raštą savo giminaičiui ištaisyti, kad jis būtų visiems gerai suprantamas. 4. Parašiau tai ne dėl garbės, nei dėl kitokių kokių priežasčių, bet dėlto, kad sunku pasidarė tylėti.

Esu aš senas geležinkelietis. Prie stočių dirbau 32 metus. Gal dėlto ir mano rankos ir veidas nuo garvežių dūmų patamsėję. Dirbau dar tada, kai Lietuvą valdė rusai. Bet tada dar buvau jaunas ir daug ka negaliu pasakyti, nes jaunam viskas atrodo gerai ir lengva su visokiais sunkumais susidoroti. Mano tėvas taip pat buvo geležinkelietis. Jis mane ir įstatė į Kauno stotį. Kaunas tuo laiku buvo nedidelis, dar labai panašus į kaimą, tai ir traukinių važinėdavo labai mažai.

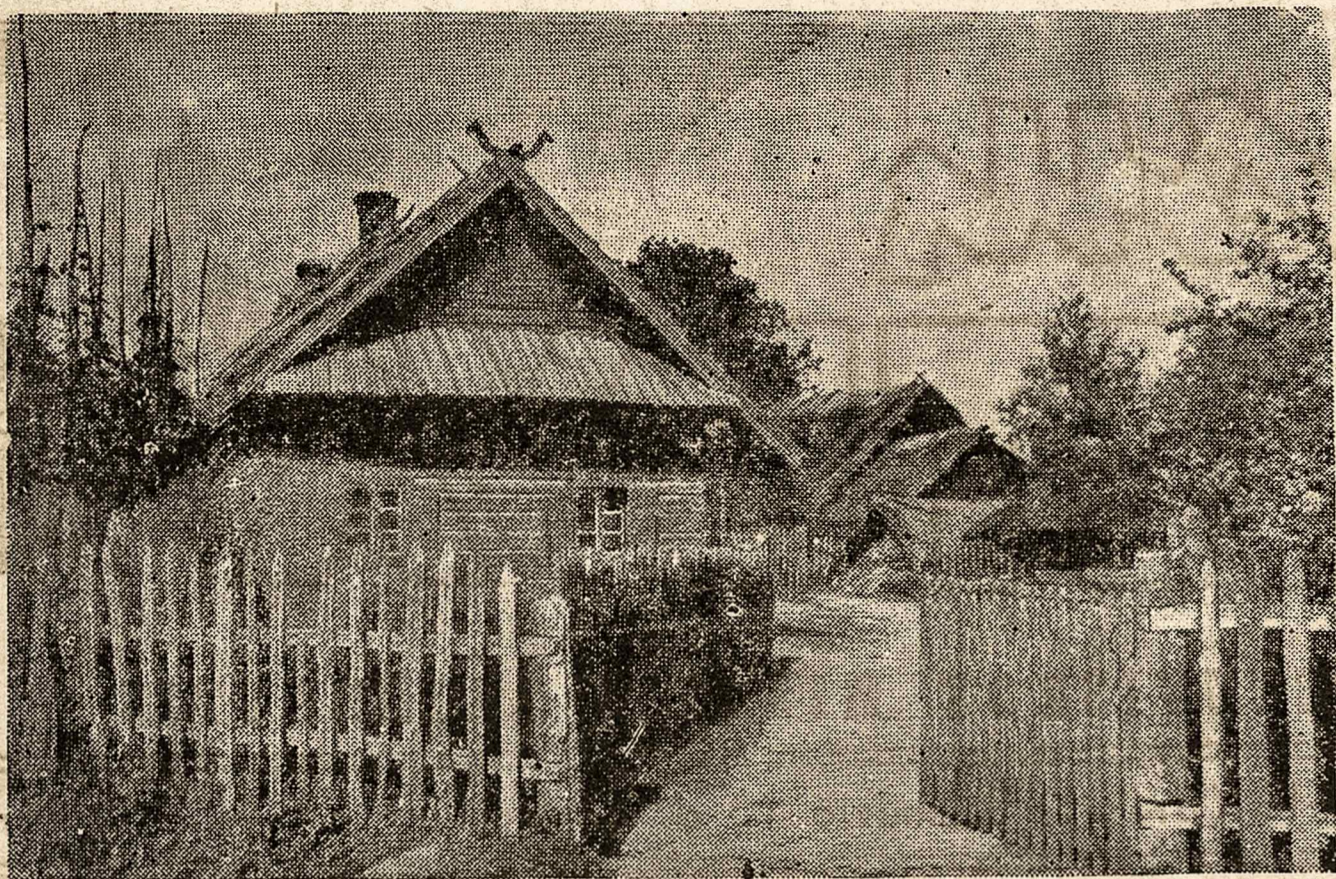
Dar vokiečiams Kaune besėdint, lietuviai ėmė savo valdžią steigti. Daug mano vienmečių draugų išėjo savanoriais. Rūpėjo ir man kartu su jais eiti, bet tėvas -- griežtas žmogus pasakė: kariauja tegul tas, kas dirbt nenori. Tai razbaininkų darbas. Taip ir pasakė. Palikau geležinkelyje, ir visą neramumą laiką su vagonais ir iešmais prasišumdžiau.

Susikūrus Lietuvos valstybei, lyg ir maloniau pasidarė. Kur nueini, visur lietuviškai su tavim kalba. Valdininkai visai nebepanašūs į rusus, kurie žmones tik stumdyti ir kyšius imt temokėjo. Ėmė organizuoti šaulius. Pradėjo ir mane kalbinti, kad isirašyčiau, bet aš, atsimindamas tėvo žodžius, nutariau prie jokių partijų nesidėti ir tik savo pareigas stropiai saugoti. Darbas nebuvo sunkus. Alga, kad ir nedidelė, bet pragyventi buvo galima. Sūnų leidau į gimnaziją o dukterį žadėjau dantų gydytoja mokyti.

Vieną kartą mano draugas prie darbo sako:

“Girdėjai, rusai ateina. Nors kartą ir mūsų darbo žmogui bus geriau” Žinojau aš tai, nes laikraščiai jau kelios dienos buvo pilni visokių žinių. “Gal ir neblogai bus, -- pagalvojau, -- ten juk darbininkų valdžia. Na, kaip bus kaip nebus bet man darbininkui vistiek blogiau nebus”. Taip ir įvyko. Atėjo rusų kariuomenė. Pilnos stotys buvo prikimštos kareiviais. Dulkinį, pavargę, jie atrodo daug prasčiau nekaip laukiau. “Tai dėl didelės kelionės”. -- galvojau sau. Po kurio laiko, visus senuosius viršininkus pašalino. Į jų vietas atėjo nauji. Ir mano draugas tapo mano viršininku. Nors ir užkalbindavo pro šalį praeidamas, bet jaučiau, kad jis jau netoks. Nors ir menkas buvo viršininkas, bet pūtėsi gerokai. Bet daugiausiai į mus iš aukšto žiūrėdavo atvažiavę iš Rusijos geležinkeliečiai. Tie laikė mus lyg ir žemesniais. Mat laikraščiai triūbijo, kad esame dar labai atsilikę nuo broliškų respublikų, ir kad mums labai teks pasitempti, kol jas pavysime. Bet tai buvo netiesa, nes visi gerai matėme, kad mūsų geležinkelių tarnyba buvo žymiai geresnė negu jų. Bet reikėjo tylėti, nes ne vienas mūsų tarnautojas buvo areštuotas.

Nesmagiai jausdavomės mes senieji geležinkeliečiai, matydami kaip vagonai buvo kasdien prikemšami mėsos, javų, medžiagų, net mašinų, žodžiu visko, ir traukdavo į Rusiją. O iš ten grįždavo tušti. Net pasklido juokas; girdi vagonų ratai važiuodami į Rusiją dunda: “Škūra manufaktūra grįždami dunda: “Pusto, pusto, pusto” Bet mums nebuvo juokai matant lietuviškas prekes išriedant iš Lietuvos. Prisiminiau, kaip nepatikėjau, kad bolševikai, prieš atiduodami Vilnių lietuviams, pirma iš ten viską išgabėnę. Bet kartą ir į Lietuva buvo atgabenta keletas vagonų arbūzų. Tik mes labai stebėjomės dideliais plakatais kuriuose buvo užrašyta: “Broliškų respublikų dovana badaujančiai Lietuvai”. Bet tai ir buvo vienintelė dovana.

Kur bakūžė samanota,
kurioje gimiau?
Obelis, kur augalota,
ką sode mačiau?
Kur upeliai platūs, sraunūs.
tekantys smagiai?
Kur tos mano mintys jaunos,
linksmos, kaip drugiai?
Ta bakūžė jau supuvo,
obelies jau nēr.
Ir upeliai jau išdžiuvo,
vargas viens tebēr.

Paskui pradėjo plūsti karininkų šeimos. Kaip jos atrodė ir kaip atrodė baldai kuriuos jie atsivežė sunku ir apipasakoti. Net ir baldų vardas jiems jau nebetiko. Tik dabar mes pamatėme, koks skirtumas tarp kad ir paprasto Lietuvos darbininko ir jų geriausios klasės: karininkijos. Net mano į viršininkus pakilęs draugas dažnai pasijuokdavo iš rusiškų damų.

Bet skaudžiausiai mes geležinkeliečiai pergyvenome, kai rusai išsivežė mūsų geležinkelių pažibą — automatrasas, Tai buvo Čekoslovakijoje brangiai pirktos mašinos kurios taip skriedavo, kad malonu buvo žiūrėti. Tada palutinai įsitikinome kad jiems nerūpi Lietuva bet jų plačioji tėvynė.

Kainos pakilo keleriopai. Jau ir prasimaitinti buvo sunku. Rusai sau pasiėmė didžiausias krautuves, o lietuviams ten pirkti neleido. Greit pradėjo trukti ir šio ir to. Prie krautuvių atsirado eilės kurias pamatėme pirmą kartą. Jau ne vienas ir labai bolševikams palankus atitoko bet jau vėlu.

Taip skursdami sulaukėme karo pradžios, kuris kai kuriems buvo lyg išganymas nes birželio mėn. 14, 15, 16 dienos turbūt kol esu gyvas neišnyks iš mano atminties. Moterų klyksmas uždarytuose vagonuose, šaudymas dar ir šiandien tebeskamba ausyse. Mums geležinkeliečiam teko viską savomis akimis matyti. To aprašyti aš nemoku.

Atėjus vokiečiams aš likau savo vietoje. Prie partizanų neprisidėjau vis prisimindamas tėvo perspėjimus ir pamokymus. Rusus pakeitė vokiečiai. Mano draugo stotyje jau nebebuvo. Jis išvažiavo kartu su rusais. Mačiau kaip jis ašarojo, ir man jo buvo gaila. Tada ir pamaniau: Nors vokiečiai buvo žymiai tvarkingesni ir švaresni už buvusius mūsų viršininkus, bet elgėsi vienodai. Tuoju vėl vagonai buvo pripildomi visokiausių turtų ir važiavo iš Lietuvos, tik šitą kartą jau į kitą pusę. Lietuviams net geležinkeliais važinėti uždraudė. Tam buvo reikalingi leidimai o kuriuos gauti buvo labai sunku. Karo sunkumai ir okupacija užgulė baisiausiai.

Tada ir kilo man mintis, kurią čia norėjau pasakyti. Juk mes tarnavome svetimųjų naudai. Vieni mums sakė, kad mes turime dirbti liaudies labui kad visos tautos yra lygios, kiti mus mokė,

kad turime statyti naująją Europą jeigu norime ir mes po karo ką nors gauti. O mes visi aiškiai matėme, kad viskas eina tik jų naudai ir turėjome tylėti. Dar daugiau. Mes negalėjome net liūdno veido parodyti. Jie plėšė lietuvius, krovė jų turtą į vagonus, o mes padėdavome juos išgabenti. Reiškia ir mes prisidėjome prie Lietuvos apiplėšimo. O kiek žmonių buvo išvežta mūsų vagonais į Vokietiją vergiškam darbui. Ir taip kasdien sąžinė sunkėjo, nors ir nebuvo kalti.

Kai vokiečiai ėmė bėgti iš Lietuvos, aš net nebežinojau kas bedaryti. Ar palikti ir vėl tarnauti rusams ar bėgti kartu su vokiečiais, ir jiems tarnauti. Bet sulaukti birželio m. dienų man buvo baisu nes kas man galėjo patikinti kad neateis ir mano eilė?

Verčiau, kaip mano anas draugas, kai važiavau per paskutinį Lietuvos lauką, bet kas reikėjo daryti? Atvykęs į Vokietiją, aš visokiais būdais stengiausi išvengti tarnybos vokiečiams. Jokių būdu nenorėjau vėl tarnauti svetimiesiems.

Šiandien aš esu tvirtai įsitikinęs, kad niekas negalime likti nuošaly, kai reikia kovoti už savo valstybės laisvę. Nes valstybės laisvė yra kartu ir mūsų kiekvieno laisvė. Kas iš to, kad aš abiems mūsų okupantams vienodai ištikimai tarnavau? Vistiek aš buvau tik įrankis jų tautų gerovei pakelti. Nesvarbu, kad pirmieji kalbėjo apie tautų lygybę, o antrieji skirstė gerąsias ir blogąsias tautas. Tikrumoje jie rūpinosi tik savimi. Pamažu lietuvis savo žemėje tapo vergu. Ir man dabar gaila tų metų, kuriuos aš praleidau tarnaudamas svetimųjų naudai, ir gėda to, ką aš padariau. Ar atleis man naujosios kartos?

Todėl ir aš parašiau šį raštą, kad matytų kiti ir pasimokyti iš mano kartaus patyrimo. Juk iš klaidų turime mokytis, kad jų daugiau nebekartotume.

Pily pas žavią Vilhelminą
Skaistūnas vieši kuris metas,
Užmiršo tėviškę, šeimyną,
Svetur nurimo apsipratęs.

Ten dainos svetimos, ne savos,
Ne tos, kur jam dainavo sesės,
Ne vakarai tėvynės žavūs,
Kur ažuolų paunksmėj tėsės.

Kai mirė motina ir tėvas.
Jis pratarė, kada jo šaukė:
"Tik amžinas palieka Dievas!"
Ir jie sūnaus nesusilaukė.

Vėliau išgirdo žinią kitą:
kad nebegyvi sesė, brolis...
Ramiai jo buvo pasakyta:
"Visų mūs laukia dausų tolis"...

Jis vedė puošnią Vilhelminą,
Rusiuose aukso skrinios žiba,
Pavydi laimės jam kaimynai
Ir nesuskaitomų gėrybių.

Šaunios pilies galingos sienos,
Toli matyt viršūnės bokštų,
Bet stiprina jas naktį, dieną,
Kad neįveiktų nieks parblokšti.

Belaisvių ir vergų virtinės
Granitą skaldo, plytas tašo...
Jie kruvinas pūsles pritrynė,
Jų kraujas ant granito laša.

Tarnai — klastingi pataikūnai,
Beragindami plaka pančiais.
Ir lenkiasi randuoti kūnai,
Giliai paslėpę savo kančią.

Skaistūnas pats viršuj ant sienos.
Belaisviai tempia plytas, molį...
Ir alpdamas belaisvis vienas
Bejėgis po našta parpuolė.

"Kas tu, kurio tu krašto, vyre?"
Skaistūnas išdidžiai paklausia, —
"Pas jus visi taip greitai svyra?" —
Ir žodžiai palietė jo klausą

"Lietuvis aš, padubisietis,
O Lietuva tėvynė mano.
Mane tavųjų smogė ietys
Ir mirštantį čia atgabeno:"

"Tėvynė laisvės jau netekus,
Ugny, griūvėsiuos miestai, so-
[džiai]...
Ir ašarom patvino akys,
Ir amžiams jo nutruko žodžiai.

Tą naktį ir Skaistūnas dingo, —
Kartu jo žirgas, šarvas, kardas:
Kur žuvo sentėviai didingi,
Tarp žuvusių ir jo ten vardas.

Kur ugnį amžiną kurenta,
Kur melstasi perkūnui, saulei, —
Dubysos žavinčioj pakrantėj,
Milžinkapy jo ilsis kaulai.

Ir kalba žmonės ligi šiolei,
Kad kur pavojus kraštui tūno,
Drąsiųjų tarpe neria šuoliais
Ant žirgo raitelis Skaistūnas.

SKAISTŪNAS i mūkučius

Sabote žemėje

Kruvina dangaus pašvaistė vis plėtėsi ir augo, regimai artėdama. Juodi degėsių dūmai, nematomo mirties paukščio sparnais nešami, kilo aukštyn ir aukštyn nors iš lėto, pamažėle, bet galinagai ir plačiai grąsinamai pakibę virš tylių sodybų, paskendusiu vidurvasario žalume.

Frontas artėjo. Nuo trenksmo gailiai dejavo ir drebėjo žemė, plėšoma ir draskoma gabalais, kartas nuo karto tiksdama ugniniais stulpais į viršų, susimaišiusi su dulkių, akmenų, geležies ir trobėsių liekanomis.

Gugys išbėgo iš trobos vienplaukis, sutaršytais plaukais, ir valandėlę atabelėjo ant slenksčio, žvelgdamas į rytų dangų. Saulės nudegintam ūkininko veide buvo juoda neviltis, abejingumas visam kam: ir gyvenimui ir mirčiai. Nuleistos rankos, grubios ir kietos, tiek daug sunkių našų pakėlusios ir nešusios, dabar kabėjo prie pečių nusvirusios ir bejėgės, lyg jam visai nereikalingos, nieku negalėdamos pasipriešinti tam kažkam baisiam, kas dabarėjo, artėjo, slinko vis arčiau prie jo namų.

— Simai, Simai, — šaukė moteris viduje. — Ar tu dar lauksi?

— Sakiau, kad ne! Važiuot važiuosiu, tik ne pirmutinis, o paskutinis... — ištarė karčiai, lyg stovėdamas prie savo gražaus gyvenimo duobės, kurią dabar turėjo nuosavomis rankomis užkasti, tik vis dar delsdamas ir nesiryždamas, vis dar vildamasis: o gal kartais nereikės...

Visas kaimas jau buvo tuščias. Neseniai daa krutėjęs gyvybe ir darniu darbu dabar buvo nykus ir išgesęs. Paskubomis apleisti

kiemai buvo atkeltais vartais, atidarinėtomis trobėsių durimis, užversti išmėtytais padargais ir rakandais, skryniomis, dėžėmis, indais ir suplešytais drabužiais. Netvarka ir skubumas buvo kiekviename žingsnyje, nes kas per ištisą metų eilę buvo rinkta, taupyta dėta dabar per keletą valandų staigiai virto niekam nereikalingomis atmatomis. Pakrikę ir išsigandę žmonės išbėgo nuo mirties ir artėjančio pragaro, išbėgo nežinodami kur viską palikdami, tik viena mintim akiai tesivaduodami: kad tik toliau nuo čia...

Gugys paskubomis kinkė arklį. Tylus sukanęs dantis jis raišiojo pakinktus, tvarkė vežimą, neištardamas nė žodžio, tik kažkur giliai krūtinėje jausdamas vis karščiau degančią liepsną, vis didėjančią žaizdą, kurią labiau ir labiau skaudėjo, gėlė... Va, štai tuoj likimo vėjas nuplėš jį nuo likimo šakelės, nublokš, išmes į svtimas nežinomas kertes. Jis liks benamis, be pastogės, be savo nuosavo kampo ir žemės gabalo, kuri kaip savanoris buvo gavęs. Čia padėjo visą savo gyvenimą, triusą ir širdį. Ir štai to pagrindo, ant kurio tvirtai stovėjo, tuojau neliks — jo gyvenimas pakibs ant

bedugnės, susvyruos ir sugrius... Šaoningai delsdamas, jis kinkė arklį, apie nieką daugiau negalvodamas, tik apie tai kad jis dar yra čia, savo namuose.

Miške sušniokstė artilerijos šūvis, suaidėjo klaikus staugimas ir kurtinančiai, dusliai trenkė kažkur netoli. Troboje pravirko mergaitė ir garsiai persižegnojo žmona.

— Simai, Simai! — šaukė, puldama prie durų. — Ar jau?

— Jau, jau... — pasakė, nieko negalvodamas, tempdamas arklį prie durų.

“Kad ne tie vaikai,” “galvojo, keldamas juos vieną po kito į vežimą, “aš niekad nesitraukčiau iš čia.” Kaip liūtas prie savo urvo angos, pultų kiekvieną akiai nežiūrėdamas nieko, kas tik kėsintusi peržengti jo šventą namų slenkstį.

— Reikia juk vaikai, jus gelbėti, — priglaudė jaunesnįjį sūnų, ištarė balsu, ir tuo pačiu metu kažkas krūtinėje truko, atsipalaidavo... Nesuvaldomas jausmas ėmė veržtis lauk, tvinti širdyje akyse. Meilė ir gailesys sugnybo širdį, kad norėjo pulti čia ant kiomo žemės, apkabinti ją rankomis ir stipriai, neatplėšiamai prisispauti, prie šalto, drėgno jos kūno. Norėjo bėgti, atsisveikinti visą iš eilės: trobas, medžius, šulnį, akėčias ir plūgą kurie jam rodėsi, dabar žiūrėjo į jį savo geromis akimis ir matė suprato jo skausmą. Jis apsisuko staigiai į trobą, susigėdęs pats savęs, griebė likusį ryšulėlį, įmetė į vežimą, greit išoko pats ir stipriai kirto arkliui botagu, lyg norėdamas tuo kirčiu bent kartą viską baigti.

Šūviai tankėjo ir artėjo, Lau-

VYTAUTAS TAMULAITIS

kuose pasipylė kareiviai, išvargę ir purvini, ilgai gulėję apkasų dumble. Vežimais, mašinomis, ginklais ir šaudmenų dėžėmis buvo užgrūstas kelias, kur šūkavo ginkluoti žmonės, vieni eidami pirmyn, į mirtį, kiti traukdami atgal. Gugiui kažką jie sakė, rodė, bet jis nieko nesuprato ir nesuvokė šioje žmonių ir vežimų maišatyje.

Sustabdęs arklių, valandėlę laukė prie kelio. Sumazėjo grūstis, įsuko į vieškelį, duobėtą ir išmatą geležinių ratų.

Iš daubos kelias kilo aukštyn. Gugys atsigrįžo ir paskutinį kartą pažvelgė į savo sodybą ten, apačioje. Niekad gyvenime ji neatrodė jam tokia graži ir pilna laimės, kaip šiame paskutiniame atsisveikinimo žvilgsnyje. Žiūrėjo į ją, lyg pirmą kartą išvysdamas. Sodas, kampe kryžius, naujo kluono stogas, beržas savo viršūne iškilęs iš kitų medžių, tvoros, tik pernai apkaltos, ažuoliniai stulpai, klevai prie vartų, jo paties rankomis sodinti, stovėjo tylūs, ramūs... O jis — žmogus — turėjo trauktis, palikdamas tą pačią žemę, su kuria buvo daug daugiau suaugęs ir susijęs negu tie bejausmiai medžiai, turėjo bėgti ne nuo kito kito kaig tik nuo to paties žmogaus, nešančio mirtį, pražutį, vergiją...

“Nuo žmogaus...” — ištarė tuos žodžius karčiai, su panieka ir apmaudu, neieškodamas juose suraminimo nei paguodos, gerai žinodamas, kad, išrautas iš čia, niekad neprigis kitur, nyks ir džius, kaip ir tie medžiai, kurie per daug giliai įleido čia savo šaknis, kad galėtų augti, lapoti kitur, palikę nematomus gyvybės siūlus čia, šitame juodame lauko arime...

— Tėtuk, tėtuk! — šaukė, kėlė jį sūnus.

— Tėtuk, tėtuk! — bet Gugys nekrepė į jį dėmesio, net negirdėjo jo žodžių. Sėdėjo vežime, nuleidęs galvą, užsidaręs savyje, bereikšmiu žvilgsniu palydėdamas jį lenkiančius.

Kelias sukosi į dešinę ir leidosi žemyn, pakalnėle. Gugys norėjo jau arklių leisti risčia.

— Tėtuk juk tai mūsų Tigriukas! — šaukė vaikas stodamas vežime. — Ar tu negirdi?

— Aū-ū-ū-ū... tik dabar išgirdo klaikų užmiršto šuns staugimą tuščiuose namuose.

— Užmiršau... — ištarė Gugys, jausdamasis kaltas — Reikėjo juk nuo virvės paleisti...

Bet nesustojo. Arklys ėmė eiti sparčiau, ne-traukiamas vežimas pats pradėjo riedėti.

— Aū-ū-ū-ū... - staugė ir staugė šuo, kas kart dusliau, bet vis giliau ir giliau verždamasis į šeiminko širdį.

— Sargus buvo šuo. Geras... — tarė Gugys balsu; norėdamas sutvirtinti bręstančią mintį: grįžti ir paleisti.

— Geras... Ne vienas šuo pas mus buvo geras, Simuk! — pasakė žmona, nesąmoningai pastumdama padaryti taip. Jis iššoko iš vežimo.

— Aš tuoj! Tik paleisiu šunį!...

— Simai! — išsigando žmona. — Vaziuokim! Grįžk! — šaukė, nors žinojo, kad jau vyras nesulaikys.

— Juk nudvės badu ant virvės... Kiek gi čia Minutė! Vaziuok! Aš aplink, per dobilieną... — jau bėgdamas pasakė. — Paskui kauks ir kauks jis man ausyse...

— Dėl šuns!... — išgirdo balsą, užbėgęs ant kalnelio.

— “Ne, dėl šuns...” galvojo, sukdamas per dobilieną tiesiai į namus. Ne dėl šuns... Kas jam šuo? Bet dėl žmoniškumo, dėl šeiminko pareigos”. Pasileido tekinas per dobilieną. Pribėgo kiemo vartus, šoko prie patvartės ir greit atsegė dirželį nuo kaklo cypiančio šuns, kuris unksdamas iš džiaugsmo, laizė žemę, kur stovėjo šeiminko kojos.

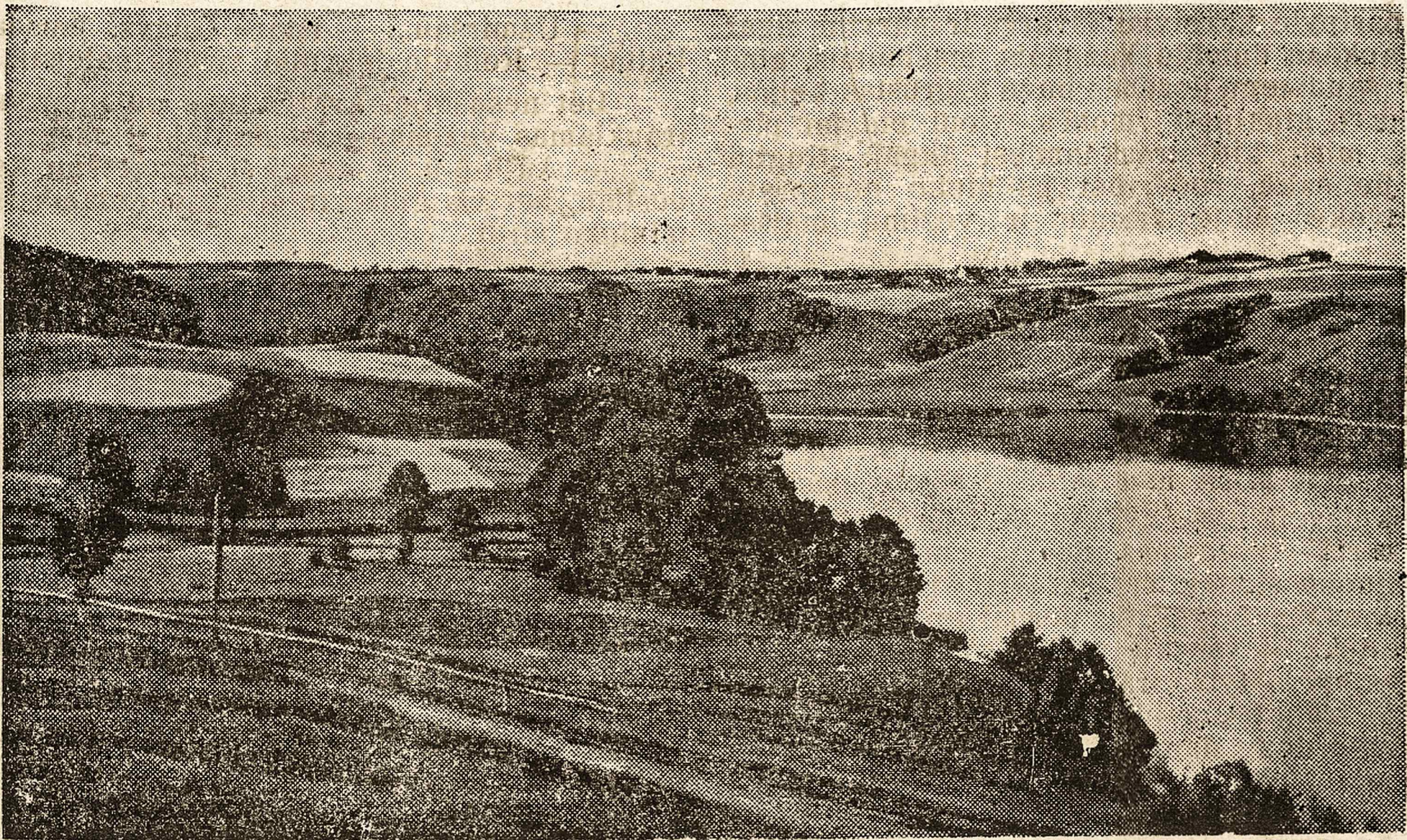
Jausdamas palengvėjimą, išėjo pro kiemo vartus ir stabtelėjo nuo neįtikios tylos ir ramybės. Kelias buvo ištuštėjęs. Kareiviai kuriuos dar matė grįždamas ten toli laukose, buvo įvėję žemę prasmėgę. Neįtikiai rudens tyla plaukė virš vidurvasario laukų.

— Bėk!... Bėk ten pas vaikus, — subarė šunį, lendantį prie jo ir pats, neiškaus baimės jausmo apimtas, pradėjo bėgti kartu.

Iš galulaukės beržinėlio išlėkė trys raiteliai. Jie šuoliais, zovada lėkė per klampią dirvą, juodus arimus į ten, kur buvo nuvažiavę vežimais. Toli iš pamiškės pakstelėjo šūvis. Po jo antras, trečias, visa jų eilė, pagaliau susiliedama į vieną ilgą tratėjimą. Raiteliai susirietė balne, prispaudė galvas prie arklių kaklo, kurie dar labiau išsitiesė, gulėsi prie žemės ir nešė savo raitelius mirties lenktyne į saviškius.

Gugys gulėję arimų tarpplisvyje, aiškiai supratęs pavojų ir laukė, kada viskas aptils. Šoks paskui ir bėgs vytis savuosius. Kiek gi čia ligi jų! Jo arimai jau baigėsi, tik per siaurą kaimyno dobilieną... Ir anapus kanelio. O ten jau saugu. Aprimęs jis laukė, klausėsi... Čia, šitoj dirvoj pernai buvo rugiai, dideli, kaip mūras užaugo, siūbavo ir bangavo šnarėdami. Dar pereitą savaitę ją arė ir šiemet čia būtų vėl sėjęs rugius. Bet dabar kas juos sės!... O gera žemė. Paėmė saują, rankoj laikė, trupino...

— Pasiimsiu ją, — nudžiugo nuo šitos minties ir stipriai

Lietuva — šalis gimtoji

suspaudė delną. — Juk tai mano žemė! Jei mirčiau svetur, bent ant akių būtų užberti sava... — nusišypsojo ir pakėlė galvą. Sūvių nebesigirdėjo. Tik toli kažkur pradėjo neaiškiai dudenti, ūžti, virti..

Greit pakilo ir susilenkęs pradėjo bėgti. Netoli kažkur vėl pokštelėjo, vėl. Bet Gugys jaunesustojo. Jie nekantrausten, jo nesulaukdami. Tuoj baigsis jo arimai, liks dobilienos kraštelis...

Staiga jis sustojo ir išsitiesė, pagautas kažkokio staigaus nežinomo jausmo, deginančio visą kūną. Akys aptemo, susvyravo po kojų žemė, dangus arimai... kojos ėmė linkti nuo kažkokio nematomo, baisaus sunkumo ir jis susmuko ant žemės.

“Kas gi čia?” nesuvokė pirmomis akimirkomis... Staiga, viską supratęs, griebėsi už šlapios krūtinės, laisvą ranką praskleidė marškinius, ir pro pirštus pasipylė kraujas. Norėjo šokti ir bėgti, šauktis pabalbos, bet kojos buvo sunkios, švininės, burna staigiai išdžiūvo, liežuvio negalėjo apversti. Mirties baimė apėmė jį, sukretė siaubas kad jis neatsikels, nepamatys vaiku, žmonos... Instinktyviai išsitempė visomis jėgomis tam pasipriešinti, bet tas jausmas staiga dingo, ir jį visą užliejo saldi ramybė. Viską aplink save staiga užmiršo, jautė tik pats save, kad jis ne kur kitur, o čia pat savo žemėje... Bejėgiškai traukė prie krūtinės kietai sugniaužtą ranką, kurioje laikė pasiimtą žemės saują, spaudė ją prie žaizdos, prie širdies, jausdamas, kad visas jo kraujas dabar ištekės, įsisunks į tą brangią, mylimą žemę. Ir taip jis pats virs nedaloma, neatskiriama jos dalimi. Praeis laikas, ir jei ne jis, tai jo vaikai ainiai, vėl kada nors ja ars; sės, ir iš tų kruvinų grumstų, iš to kietai suspausto delno iš jo širdies, augs javai, brandūs, dideli tarps, žaliuos, stiebsis į saulę naujam gyvenimui... Ir jis kartu su jais pasiliks čia, savoje žemėje, amžinai...

Aplink siuto kova, beprasmiška, baisi ir akla, kur žmonės žudėsi draskėsi geležimi paversdami tą ramų žemės kampelį tikru pragaru. Bet Gugys jau nieko negirdėjo ir nematė. Nejautė nei šuns, kuris jam laižė, rankas kojas, veidą

JUOZAS KRUMINAS NE NAMUOS

Gražu. Ir saulė kelias ir sėda,
Ir naktį žvaigždės erdvėj melsvoj.
Bet čia nežydi nė vienas žiedas
Taip baisiai skaisčiai, kaip Lietuvoj.

Praplaukia upės pro plyną lauką,
Krantuos negieda žilvyčiai, ne —
Kaip jie užgieda Nemunui plaukiant
Pro aukštus tiltus toliam Kaune.

Vasara eina. Ir atsikėlęs
Supasi vėjas marių bangoj.
Bet čia per kietas pakrančių smėlis,
Skurdesnės pušys, nei Palangoj.

Senumu kvepia varis čia žalias
Ir miestų bokštai dangun mesti —
Bet jie prilįgti vis tiek negali
Bažnyčių bonioms Vilniaus mieste.

Pralėks, praūbaus vasaros paukščiai,
Ir neliks džiaugsmo ir šilimos,
Argi mes liksim vieni ir baukštūs,
Be savo žemės ir ne namuos?

cypė ir unktė, apimtas nerimo, niekaip nesuprasdamas, kodėl jis nesikelia...

Kaimas buvo paskendęs liepsnose ir dūmuose bet Gugio gėstančiose akyse jo namų silueta stovėjo šviesus ir gražus, pavasario saule ir žiedais apipiltas, nors ten tebuvo tik juodi, sutrypti pelenai...

Balsai iš

SIBIRO

Patirti ką nors apie ištremtuosius į Sibirą visiškai neįmanoma, kadangi ir šiaip įvairios žinios iš sovietų Sąjungos labai sunkiai prasiskverbia pro geležinę uždangą. Apie Sibire vargstančius lietuvius šiek tiek žinių gauta kai gen. Sikorskio sutartimi su Stalinu, karo metu buvo išleisti iš koncentracijų stovyklų lenkų kariai. Jie tai ir papasakojo apie lietuvių tremtinių būklę.

Grižęs iš Sibiro geležinkelio darbininkas lenkas J. U. pasakojo: "... Tris savaites traukiniu keliavau į Medvežja Gora, o iš ten 24 dienas pėsčiomis, su didele kalinių kolona, varė į priverčiamųjų darbų stovyklą nr. 4. (1500 km. nuo Vologdos). Šioje stovykloje sutikau ir lietuvių. Kaliniai dirbo miško darbus po 19 val. Kas vakaras kalinių patikrinimas trukdavo apie 3 valandas. Darbo norma buvo nustatyta 7,5 kubinių m. per dieną. Ligoniai turėjo dirbti lygiai su kitais. Invalidai (be rankos ar be kojos) privalėjo surinkti ir sudėti 80 kg. žievės per dieną. Šitos normos nebuvo galima įvykdyti. Valgyti davė kopūstų lapų sriubos su silkėmis ir avižų košės tik rytą ir vakare. Cukraus ir druskos nebuvo. Dėl stokos vitaminų per keturias savaites kaliniams iškrito dantys.

Dažnai prieš išvarant į darbus buvo daromi mitingai, kurių metu kaliniai buvo raginami lenktyniauti. Dirbant miške paėjus bent keletą žingsnių į šalį buvo šaudoma be išpėjimo.

Mirusių kalinių lavonus išmesdavo į tam tikslui paskirtą sklypą nr. 52."

J. M., Lietuvos žydas, kuris buvo suimtas Kretingoje 1941 m. pasakojo, kad Gaižunuose visi žydai buvo atskirti nuo lietuvių, kurie visi buvo laikomi politiniais kaliniais. Kelionė į Altajaus sritį truko 6 savaites. Per visą šį laiką kaliniai nebuvo išleidžiami iš vagonų. Altajuje jis buvo uždarytas į stovyklą, kur buvo 200 Lietuvos žydų. Stovykla buvo be jokių trobėsių, tik plika vieta aptverta spigliuota viela. Dirbti teko 12 val. per dieną ir į darbą vaikščioti 15 km.

Del stokos maisto 1931 — 42 m. žiemą mirė 50% stovyklos gyventojų. Susirgusiems buvo sumažinta maisto davinys, kas pagreitindavo mirtį.

Kitas lenkas, dirbęs Kraslag stovykloje ant Poima upės kranto, pasakoja: "Stovykloje buvo arti tūkstančio lietuvių, su kuriais buvo labai žiauriai elgiamasi. Kasdien mirdavo 8-10 žmonių, kurie iki pavasario buvo kraunami viename barake." Paleistas jis kurį laiką buvo Barnaule. Ten taip pat dirbo keli tūkstančiai lietuvių daugusia moterų ir vaikų. Čia dėl maisto stokos ypatingai daug mirdavo vaikų. Kartą viena lietuvė laidėjo savo mažą sūnelį, o grįžusi namo rado jau kitą

savo berniuką mirusį...

S.L. pasakoja: "... Stovykla ties upe Ošva (20 km. nuo Gari) buvo stipriai saugojama čekistų su šunimis išmokytais specialiai žmonių medžioklei. Kartą mėgino bėgti trys kaliniai, jų tarpe vienas lietuvis. Į trečią dieną jie buvo sugauti, parvaryti į stovyklą ir sušaudyti. Valgyti duodavo tik rytą ir vakare. Jeigu kas susitaupęs duonos nusinešdavo į mišką, čekistai atimdavo. Visi sirgo skorbutu ir buvo netekę dantų. Apavo neturėjo, todėl kojas vyniodavo skarmalais. Čia dirbo

tik vieni vyrai. Kartą į stovyklą buvo atvažiuojanti gydytojų komisija, kuri apžiūrėjusi tuos vos kojas bepavelkančius žmones, visus rado sveikais ir darbui tinkančiais.

Pilietis B. dirbo Kasachstane Karagandijski Lager, kuris turėjo 300 skyrių (točki) kuriuose buvo po 20000 kalinių. Skyriai buvo išmėtyti stepėse prie Balchas ežero. Klimatas vasarą čia siekia 60 laipsn. karščio, o žiemą — 60 l. šalčio.

Stovyklos administracija ir prižiūrėtojai buvo rekrutuojami iš petekusių į nemalonę čekistų bei bezprizorninkų (vaikų be priežiūros) Pastarųjų tarpe buvo tokių, kurie buvo atgabenti kartu su tėvais ir čia vieni išaugę arba tokių, kurie buvo nesenai atgabenti. Kalinių tarpe jie sudarė nelyginant atskirą kastą, ir terorizuodavo kitus kalinius. Pabaltiečius jie apvogdavo, nes iš rusų nebuvo ko vogti, o dažnai ir papjaudavo. Pažymėtina, kad kaliniai rusai neturi jokių žmoniškų jausmų. Patekę į stovyklos administraciją arba paskirti dešimtininkais, jie su buvusiais savo draugais elgiasi be pasigailėjimo.

Lenkų pilietis K. dirbo Vorkutos stovykloje, kur kaliniai buvo paskirstyti į kolonas po 800-1000 žmonių. Jie statė geležinkelį Vorkuta — Kotlas — Vologda. Tos kolonos nuolat buvo kilnojamos iš vietos į vietą ir gyveno po atviru dangum,

Be lietuvių stovykloje buvo rusų lenkų, prancūzų ir anglų (specialistų, kurie į Sov Sąjungą buvo atvažiuavę dirbti ir vėliau sulikviduoti) Mirtingumas čia buvo labai didelis. Lietuviai, kurie daugiausiai buvo ūkininkai, laikėsi ištvermingiau. Pažymėtina, kad iš Lietuvos ištremti sentikiai rusai save vadino lietuviais net prieš administraciją.

Moteris grįžusi iš Novi Vasiugan (Novosibirskaja oblast) pasakoja, kad kalinės pačios turėjo sau pasistatyti barakus. Lietuvių čia buvo 75%. Kai kurios buvo su vaikais. Bet berniukai vyresni 10 metų buvo atskiriami ir išvežami. Dirbo miško darbus. Norma buvo nustatyta 28 kvadratiniai metrai t. y. reikėjo visiškai išvalyti šį plotą iškerbant medžius, išraut kelmus ir sutvarkyti šakas. Už darbo normos perviršijimą buvo duodama premija: keturios spanguolių uogos!!! Cukraus gavo du kart per metus po du gabaliukus; revoliucijos sukaktuvių dieną ir gegužės pirmą. Ta proga administracija iškilmingai paskelbavo, kad tai yra didžiojo Stalino dovana ir įrodymas, kaip jis visais rūpinasi.

Per pusę metų mirė 1/3 kalinių. Visiškai negalinčios dirbti turėdavo laidoti mirusias.

Bolševikinių švenčių metu buvo skaitomos paskaitos apie laisviausią pasaulio šalį... Nei gydytojo, nei degtukų nebuvo. Ugnį gaudavo trinant du pagalius. (Perkelta į 13 pusl.)

Grižkite NAMO!

Tėvynainiai-ės!

Prieš du metus karo audra jus atskyrė nuo namų ir privertė blaškytis svetimoj padangėj. Jus apgaudinėja visokio plauko karo nusikaltėliai ir avantiūristai, kurie kalbina jus važiuoti į Aliaską ir Braziliją, o patys pakuojas lagaminus ir vyksta į Šiaurės Ameriką. Šie karo nusikaltėliai jums meluoja, kad paslėptų savo nusikaltimus. Tarybų Lietuvos vyriausybė kviečia jus grįžti namo. Niekas jus nepersekios, gausit savo ūkius iki 15 ha didumo ir namus, kurie nebuvo paliesti nacionalizacijos. Visi kareiviai, policininkai ir karininkai, tarnavę vokiečių kariuomenėj ar savisaugos daliniuose, bei dezertyrai nebus baudžiami. Visi Klaipėdos krašto lietuviai taip pat kviečiami ir gaus tą pačią paramą. Paramai teikti visose apskrityse yra sudarytos specialios komisijos. Jūs palikot tėvynę karo kamuojamą, dabar jau atgimsta daugybė fabriku, kaip "Inkaras", "Kauno Audiniai" ir kiti. Gimnazijų ir progimnazijų padidėjo trigubai, išleista daugybė veikalų, veikia dvylika teatrų, Valstybinė Filharmonija turi savo skyrių Kaune, kuriama Lietuvos meno studija. Viskas daroma, kad klestėtų Lietuva, kad augtų kultūra. Dabar liaudis pati yra savo likimo šeimininkė. Negriždami jūs patys save pasmerkiat nežinomam likimui. Neklausykit tų, kurie jus apgaudinėja, — provokatorių ir karo nusikaltėlių. Pagalvokit apie savo vaikų ateitį.

Pasirašė:

Justas Paleckis ir
Meč. Gedvilas.

ir grįžo...

Vokiečių okupacijos metu, Lietuvoje, tarp daugelio kitų lietuvių sugavo ir 19 metų jaunuolį, kurį čia pavadinsime O — lis, nes tikros jo pavardės dėl suprantamų priežasčių negalime skelbti. Atvežė jį į Vokietiją, kur jis iki pat karo pabaigos dirbo sunkius darbus saugomas vo-

Maskvos tarnų laikraščiai, patalpinę Justo Paleckio atsišaukimą, ragina savo skaitytojus iškirpti jį ir pasiųsti savo giminėms į Vokietiją. Mes irgi paduodame šį begėdišką melą ir aprašimą, kas įvyksta kai juo patikima. Norėtumėm tik paklausti, kodėl gi ministeris Venclova nekviečia savo brolio, komunistų partijos sekretorius Sniečkus - savo motinos, redaktorius Šimkus - savo brolio, deputatas Petrauskas - savo žmonos ir t.t. O kodėl negrižta buvęs bolševikinės valdžios ministeris pirmininkas Krėvė Mickevičius, deputatai L. Dovydenas, H. Kačinskas, Kauno miesto burmistras Garmus ir kiti.

Gal bolševikiniai laikraščiai atspausdintų šį straipsnį «ir grįžo...», kaip mes Paleckio kvietimą. Juk jie tvirtina, kad Sovietų Rusijoje spauda turi laisvę. Tapatvirtina įrodymais.

kiečių sagybos. Praūžus karo audrai O — lis apsigyveno kartu su kitais lietuviais Lehrte DP stovykloje.

Begyvendamas stovykloje jis visą laiką galvodavo apie savo gimtąjį kraštą, ten paliktą motiną dvi sesutes, broliuką (tėvas buvo miręs). Ir net prisimindavo tą ūkininką, pas kurį tarnavo. Ir taip dvejis metus savųjų ilgesys ir sapnai jį nuolat kankino. Pagaliau, susiradęs dar du panašaus likimo lietuviu, 1947 m. sausio pradžioj išvyko į Braunschveigą, kur buvo specialiai bolševikų atsiųsti į savo kilimo kraštus grąžinimo reikalui "ryšių karininkai". Šie juos maloniai priėmė. Užtikrino jiems asmens laisvę, kad jie tikrai ir greitai bus parvežti į savo namus. Tuoju aprūpino reikiamaiais dokumentais, davė gerą maisto davinį po 2 amerikoniškas anklodes, po 100 amerikoniškų cigarečių (savų neturėjo). Bolševikų majoras Paplov (tikra pavardė) telefonu susirišo su apskrities anglų kariniu komendantu, kuris per UNRRA direktorius davė įsakymus stovyklų komendantams kad "dar šiandien iš Braunschveigo atvyks sunkvežimis su bolševikų ryšių karininkais ir trim lietuviais, kurie nori grįžti į savo namus. Įsileisti juos į stovyklą, padėti jų daiktus pakrauti į sunkvežimį ir išvykus išregistruoti iš gyventojų sąrašo." Taip buvo ir padaryta.

Kovo mėn. pradžioje, vieną ankstyvą rytą O — lis vėl atsiranda toje pačioje Lehrte stovykloje. Pėsčias, su lazda rankoje, sulysęs, išvargęs, apiplyšęs, kad vos begalima buvo pažinti. Į klausimus nieko neatsakinėjo, tik pasakė:

— Vėliau paaškinsiu. Dabar esu silpnas.

Atsigulęs jis kaip negyvas išmiegojo dvi paras ir atsibudęs štai ką papasakojo:

Kai mes išvykome iš stovyklos, prie mūsų dar prisidėjo keli ukrainiečiai, penki lenkai ir keletas rusų. Visus mus nuvežė prie Harco kalnų kur perdavė rusų zonos sargybiniams, kurie mūsų jau laukė su sunkvežimiu. Iš čia be didelės apsaugos buvome nugabenti į pereinamąją stovyklą, kurioje buvo švarios lovos ir gerai maitino. Taip pat ir elgėsi labai draugiškai. Ryto metą vyresnysis sargybinis liepė savo daiktus vėl sukrauti į sunkvežimį ir gerai saugoti nes tėvynėje jie bus labai reikalingi. Iš čia, po visos dienos kelionės pasiekėme kitą stovyklą prie Brandenburgo. Šita stovykla buvo aptverta keliom eilėm

spygliuotų vielų ir saugoma stiprios sargybos.

Čia visiems liepė eiti į pirtį praustis, o visus daiktus ir drabužius palikti pirties prieškambarėje. Pusvalandžiui praėjus į pirtį įėjo apie 10 kareivių ir su nuogais durtuvais ant šautuvų po vieną ėmė vesti tiesiai į lauką. Čia kiekvienam buvo paduoti apdėvėti kombinezonai ir klumpės. Aprengus visus, sargybiniai išvedžiojo į atskiras kameras, kuriose apart trijų lentgalių nieko nebuvo.

Po pusvalandžio suskamba raktai ir pasigirsta rusiški žodžiai.

— Hadi siuda, tavarišč svoloč!

Mane nuvaro į tardymo kamerą, kur duoda užpildyti keturis lapus. Apie 43 klausimai. Ir vėl nuvarė į kamerą kur be jokios lovos išbuvau 12 dienų. Maistas 4 — 5 neluptos bulvės ir puslitrė šalto vandens. Vakare apie 100 gr. džiovintos žuvies (vobla) pie 200 gr. duonos ir tas pats kiekis vandens.

Vieną rytą, mus apie 30 žmonių, išrykiavo kalėjimo koridoriuje, ir atėjęs viršininkas paskelbė sprendimus: nuo 4 iki 10 metų sunkiems darbams į Sibirą, už tai, kad dvejis metus gyvenome svetimuose kraštuose. Sargybiniai tuoju surišo rankas ir nugabeno į stotį, kur patalpino į prekinis vagonus. Per langelį padavė po 2 kg duonos, 8 nevirtas bulves ir po 400 gr. džiovintos žuvies. Šito maisto turėjo užtekti visam kelionės laikui, kuri truko 5 paras. Kai atidarė vagono duris, pastebėjome, kad esame Kauno prekių stotyje. Tikrai apsidžiaugėm visi. Užsimiršo ir alkis ir nuovargis, ir dvokiantis vagonas.

Stiprios sargybos lydimi buvome nuvaryti į Šančius ir uždaryti į didelį iš lentų sukaltą namą kuris atstojo kalėjimą.

Vieną kartą, mane ir vieną ukrainietį, išvarė vežimėliu parvežti durpių iš prieplaukos. Bestumdamas vežimėlį Kauno gatvėmis, mačiau kele- (perkelta į 12 psl.)

Taip lietuviai, latviai ir estai «savanoriškai» gražinami iš Švedijos namo. Ši fotografija buvo patalpinta švedų žurnale «SE».

Bolševikiniai kritikai "Tiesoje" ir kituose laikraščiuose dažnai užsipuola lietuvių rašytojus ir poetus, kad šie nerašo naujiems laikams atatinančių ir "laimingą gyvenimą" vaizduojančių romanų nesukuria naujų dainų. Tai yra netiesa. Ir toliau lietuviai kūrė dainas, kuriose atsispindi šiuolaikinis gyvenimas tik žinoma ne toks, kaip to norėtų kruvinieji lietuvių tautos engėjai ir istorijos falsifikatoriai. Negalima lietuvių priversti dainuoti kitaip negu jam sako jo širdis. Štai viena partizanų daina, tyliai niūniuojama miškų tankynėse, sunkiais keliais prasiskverbusi pro tirštas enkavedistų sargybas.

Ko palinko žilvyčiai prie kelio,
Kam nuleido žaliasias šakas?...
Sudūmojo jaunieji broleliai: —
Laisvės dalį Tėvynei parnešt.

Ko jūs užaujat vėtros po šalį,
Kam jūs laužot viršūnes klevų?
Jau balnoja brolelis žirgelį
Ir išjoja gint šalį tėvų.

Neparnešiu aksomo, nei aukso, —
Mūs šalis ir be perlų graži.
Jei sugrižtant manęs nesulauksi,
Neraudok, kaip gėlė švelni.

Mes išeisim į tėviškės laisvę
Su viltim ir širdim atvirom.
Motinėle, palaimink sūnelį
Savo mylinčiom rankom gerom.

Jau gana ašarėlių prilaistei,
Lik, motule, kaip saulė skaisti.
Už tave, tėviškėle ir laisvę
Ir aš mirti galiu, kaip kiti.

Mes sugrišim pro vieškelio dulkes,
Akmenėliai po kojų žėrės.
Su daina, mergužėlė su tulpėm
Pasitiks — į akis pažiūrės...

Jei manęs tavo akys nerastų, —
Praretėjęs bus mūsų būrys, —
Ašarėlę nubrauki nuo skruosto:
Už Tėvynę žuvau, kaip karys.

IR GRIZO...

(perkelta iš 11 psl.)

tą sūdaužytų namų, krautuvės daugumoje uždarytos, kitose matėsi labai mažai smulkių prekių. Gyventojai daugumoje rusiško tipo, kalbasi rusiškai ir žydiškai. Retai kur beišgirsi lietuvių kalbą. Apsirengę labai skurdžiai.

Po šešių parų mus vėl atgabeno į stotį ir išvežė į Minską. Čia gavome po samtį skystos sriubos ir turėjome krauti rąstus į vagonus. Stotyje stovėjo traukinys, kuris iš visa ko atrodė greit išvažiuos į vakarų pusę. Apsidairę, kad sargybiniai tolokai nuo mūsų, mes trys lietuviai išokome į tuščią vagoną ir pasislėpėme po dėžėmis. Širdys nežmoniškai plaka. Baisu, kad traukinys gali užtrukti. Pastebėję sargybiniai gali mus surasti ir tada jau tikrai sušaudytų. Bet pasigirsta išganingas švilpukas, ir traukinys pasijudina iš vietos.

Po dviejų su puse paros kelionės su retais sustojimais, pastebėjome, kad esame kažkur Vokietijoje.

Sutarėme sutemus bėgti iš traukinio. Atrodė kad tai buvo specialus traukinys išmontuotiems fabrikams į Rusiją gabenti, todėl pasiekus jam paskirties vietą pabėgti nebebus patogu. Sustojus Stetine nuo pabėgimo turėjome atsisakyti, nes pilna stotis buvo kareivių. Dar už poros stočių traukiniui sustojus mažoje menkai apšviestoje stotelėje mes iššokome iš vagono ir pasileidome bėgti.

— Stoi! — staiga pasigirdo šauksmai, — stoi! Tuoju pat sutratėjo ir šūviai iš automatinio šautuvo. Greta manęs bėgęs mano draugas sugriuvo ir sušuko:

— Mane jau nušovė!

Aš kiek įkabindamas bėgau toliau, iki galutinai nusilpęs sugriuvau laukų arimuose. Iš mūsų trijų buvau belikęs vienas. Trečiasis kažkur buvo dingęs. Pailsėjęs, kiek jėgos pakėlė nakties tamsoje leidausi į vakarus. Visiškai nusilpęs pasiekiau trobas, ir nebudamas pavojaus įlindau į šiaudus ir užmigau. Nubudau tik vidurdienyje. Apsidairius pastebėjau, kad esu pažįstamoje vietoje. Buvo tai tos pačios vietos, kur buvau iš Lietuvos atvežtas ir dirbau ūkyje. Pastebėjau ir mano pažįstamą gyvulių šeriką, kurį vokiškai užkalbinau. Jis manęs nepažino; taip buvau pasikeitęs. Pamanęs, kad esu pabėgęs vokiečių belaisvis, jis atnešė man valgyti ir apdėvėtą švarką.

— Argi tu manęs neatsimeni? — paklausiau.

Tik papasakojus visas aplinkybes, jis mane prisiminė. Paklaustas ar jis negalėtų man kuo padėti jis paaiškino:

— Šeiminkai išvežti į Sibirą. Taip pat išvežtos ūkyje dirbusios dvi jaunos merginos. Ūkį valdo trys vyrai ir dvi moterys, rusai. Dabar jie yra išvažiavę į kompartiją su reikalais. Gali pernaktuoti ant tvarto. O rytoj mano draugas tave palydės.

Pažadą šerikas išpildė. Po trijų dienų aš perėjau žalią sieną į anglų pusę. O dabar, štai esu vėl šioje stovykloje iš kurios taip džiaugsmingai buvau išvykęs namo. Bet namų beveik kaip ir nebėra. Viską valdo rusai. Ah, kad aš galėčiau vėl susitikti tą bolševiką Paplovą.

Netrukus taip ir įvyko. O-lio pageidavimas išsipildė. Stovykloje vėl pasirodė majoras Paplov

raginti vykti namo. Jis aiškino, kad Lietuvoje dabar yra labai gerai, kad visi, kurie grįžo namo gavo pašalpas, gerus darbus ir saugiai ir ramiai gyvena. Jam buvo atsakyta, kad niekas stovykloje gyvenančių nesirengia važiuoti, nes jau pažįstą bolševikinę santvarką. Tada Paplov pareiškė, kad prieš du mėnesius išvykę iš stovyklos trys lietuviai jau esą Lietuvoje, Tuomet buvo pakviestas O-lis, kuris su malonumu išpasakojo savo istoriją. Tada Paplov ėmė gintis, kad O-lio visiškai nepažįstas, ir kad šis per jo štabą niekad nėra važiavęs. Visą šią sceną matęs ir visą įvykį gerai žinojęs anglų majoras Mooris (tikra pavardė) stačiai į akis pasakė rusui, kad jis meluoja. Tada ir Paplovo, nors ir labai stora, bolševikiška oda neišlaikė ir paraudo. Nebeturėdamas kaip bemeluoti Paplov iš stovyklos išsinešdino.

J. Š--da

Radar

Jungtinės Amerikos Valstybės galimas dalykas išleido daug daugiau radaro pagaminimui (apie 3 bilij.) negu atominiai bombai. Kartu su atominiais sprogmenimis arba kaip priešinga priemonė, radar yra tiek pat svarbus, kaip ir atominiai sprogmenys. Tuo tarpu kai kraštai, turintieji atominės energijos paslaptį, dar tik bando atomo energiją pritaikinti taikos metui, radar neginčijamai duoda didelę naudą jau dabar. Jo naudojimas atneša 2 bilijonus dolerių pelno, per metus kas sudaro šešis kartus daugiau nei gaunamas pelnas iš radio eksplotacijos.

Karo metu kareiviui radar puvo ginklas, kaip pav. šautuvas. Dabar radar suteikia žmogui tą šeštąjį jausmą, kurio jis taip ilgai ieškojo. Tai atidarė naujus pasaulius, kuriuose bet kokia fantazija yra galimas dalykas.

Radar yra lyg elektrinis periskopas, kuris mato taip pat gerai tamsoje kaip ir šviesoje. Jis gali parodyti ekrane kaip tolimą taip ir artmą daiktą. Dar daugiau: radar gali matyti granatos kelią, taikinį, gali matyti krintantį lėktuvą. Jūroje gali išaiškinti signalus, minas, laivus per dvidešimtį mylių atstu.

Ore, ar tai naktį ar dieną, per debesis ar per rūką radar pagalba lakūnas gali matyti saulę, laivus, krantą, miestą. O jeigu jis sumažina radar objektyvą, tai gali matyti ir miesto gatves. Tik daikto ryškumas pareina nuo jo tolumo. Ir kartais kaip mėgėjų fotografijose, radaras parodo tik daiktų šešėlius.

Karo metu radaras suteikė fantastiškiausias galimybes. Su radaro pagalba amerikiečiai vienu šūviu sunaikino francūzų kreiserį "Jean Bart" būvusį už 26 milių. Taip pat radaro pagalba vokiečiai sunaikino britų kovos laivą "Hood". Radaras matė ir prisiartinačius lėktuvus puolusius Pearl Harbor.

Vokiečių kariuomenės sunaikinime radar taip pat suvaidino didelį vaidmenį, ypatingai ko-

BALSAS IŠ SIBIRO

(perkelta iš 9 psl.)

kovojant su povandeniniais laivais ir skraidančiomis bombomis. Anglai šiandien patvirtina, kad Anglijos mūšį laimėjo radar ir 300 lakūnų. Taip pat radar puvo geriausiu pagalbininku parašutikams ir lakūnams virš Normandijos debesuotą "D dieną". Taip pat šis precizinis pagalbininkas padėjo amerikiečiam nuskandinti beveik visą japonų eskadrą, Radaras dieną ir naktį persekiojo Hitlerio kariuomenę ir padėjo greičiau sunaikinti japonus.

Visiems šiems darbams buvo sukonstruoti ir specialios pakirties radarai. Egzistuoja pavyzdžiui radarai — "greitieji pranešėjai", kurie gali parodyti lėktuvą per 100 milių ir nustatyti kuria kryptimi jis skrenda. Taip pat jis gali paleisti kulkosvaidžius ir priešlėktuvines patrankas taikydamas daug tiksliau nei gerai pasiruošęs artileristas. Kiti radarai yra lyg viską permatančios akys, vedančios lėktuvą naktį akluose skridimuose. Greit jau galima bus valdyti lėktuvą iki jo nusileidimo.

Kaip beveik visi didieji išradimai, taip ir radaras turėjo daug išradėjų. Tarp kurių 4 amerikiečiai užima pirmųjų pionierių vietas, Nuo jų neatsilieka anglai. Taip pat reikia įskaityti ir vokiečius, kurie bandymus su radar darė nuo 1935 metų. Japonai taip pat buvo pasiekę kai kurių laimėjimų radaro išradime. Ir galiausiai reikia paminėti prancūzus, kurie 1936 m. "Normandijos" laive turėjo dar labai primityvišką aparatą surasti ledo kalnus.

Bet vis dėlto, kas gali savintis radaro išradėjo titulą yra vokiečių Heindrich Herts, kuris jau 1887 met. sudarė principus. Bet galutinai radarą pagamino grupė amerikiečių ir anglų mokslininkų dirbusių dieną ir naktį per paskutiniuosius penkis metus.

Radarų veiklos paslaptis yra tame, kad trumposios radio bangos yra panašios į mėnulio spindulius, kurie yra tik atšvietalas saulės spindulių. Principe ir radaras leidžia trumpų radio bangų spindulius, kurie pataikę į taikinį grįžta atgal duodami ekrane daikto atvaizdą. Žinoma, radaro įtaisymai nėra taip paprasti, kaip yra čia trumpai pasakyta.

Didžiausia problema buvo pagaminti mažą instrumentą, kurį būtų galima įtaisyti lėktuve. Suradimas tokio radio siųstuvo, (jeigu galima pavadinti) kuris buvo daug galingesnis už pačią didžiausią radio stotį, padarė tikrą revoliuciją radio atradimų srityje.

1940 m., vieną gražią rudens dieną, vienas anglų inžinierius išlipo Manhatane su mažyte valiza rankose. Čia buvo sutiktas kito inžinieriaus. Pirmiausia abu nuėjo į kino teatrą ir tik po to pasuko į priemiestyje esančią mažytę gatvelę. Kitą dieną, kai įsitikino, kad šnipai buvo suklaidinti, jie nugabeno mažytį aparatą į Bell laboratorijas, kuris padidino radaro galią. Buvo tai aparatas įgalinantis gaminti labai trumpas ir galingas radio bangas, pavadintas magnetronu.

Yra taip pat pastebėta, kad tokias trumpas radio bangas leidžia ir žmogaus kūnas. Galimas dalykas, kad bus atrasta būdai susižinoti žmonėms per toliausius nuotolius ir intymiausiai kalbėti, arba įrengti filmų perdavimą į lėktuvus ir t.t. Kai kurie mokslininkai jau svajoja apie suradimą tokio radar, kuris padės susižinoti su mėnuliu. Vis tai netolimos ateities uždaviniai.

Severurlag stovykloje mirė 9 metų amžiaus prof. Z. Žemaičio sūnus, kuris čia buvo atgabentas visiškai vienas.

Marijampolėje buvusioje rusų belaisvių stovykloje buvęs vienas priverčiamųjų darbų stovyklos Sibire inžinierius, tremtinių ieškojimo komisijai papasakojo, kad vieną lietuvę su dviem vaikais jis buvo pasiėmęs iš stovyklos sau už žmoną. Jis net parodė jos fotografiją. Jos vyrą kitoje stovykloje užmušė krintantis medis. Rusas nesidrovėdamas pareiškė, kad ši moteris ėjusi pas jį, kad išgelbėtų nuo bado du savo vaikus. Trečias buvo miręs.

Magnitogorsko arityje esančioje Tul — Uralo stovykloje yra apie pusantro milijono žmonių. Jų tarpe pabaltiečiai, vokiečių karo belaisviai ir rusai buvę belaisvėje Voketijoje. Čia yra lietuvių atgabentų 1946 — 47 m. Daugiausiai lietuvių partizanų šeimos. Dirba metalo kasyklose ir ginklų fabrikuose.

12 — 18 metų amžiaus vaikai yra mokomi karinio paruošimo. Mokymą atlieka buv. vokiečių SS policijos karininkai. Vaikai aprenkti rusų karine uniforma. Ant apsiaustų rankovių yra užsiūti spalvotos medžiagos trikampiai, kuriuose pagal tautybę yra tokie įrašai: lietuviai, latviai ir estai — "Balty", Rytprūsių Silezijos ir iš kitų Vokietijos sričių vokiečiai — "Germansky", suomiai — "Finsky", baltgudžiai ir ukrainiečiai — "Rusky" ir t. t. Vaikai nebegirdi savo gimtosios kalbos. Mokomi rusiškai.

Skaitytojau, tik pora minučių tetruko perskaityti šį straipsnelį, kuris tau pateikė menką pluoštelį žinių apie tavo brolių vargus. Tu padėsi laikraštį į šalį, kalbėsi su savo šeima, susitiksi su savo pažįstamais. Šiandien vakare tu eisi, kur tik panorėsi. Pagalvok. Jeigu tave staiga išgabentų į vieną tų stovyklų, atskirtų nuo visko ką šiandien turi. Jeigu tu kasdien badu mirdamas vergautum ir gyventum tokiose sąlygose klausdamas savęs ir visų: "Už ką?" Ar tu pasakytum, kaip pasakė vienas begėdis: "Taip jiems ir reikia". O gal tu savu noru važiuotum į tokią stovyklą, kaip pasakė Justas Paleckis 1941 m. birželio 17 d. savo kalboje per radiją. Pagalvok gerai. Ar tu galėtum dainuoti kartu su komunistais: "Ja drugoi takoi strani neznaju gdie tak volno dišet čelovek". (Aš kitos tokios šalies nežinau, kur taip laisvai kvėpuoja žmogus) Pagalvok gerai...

Jurgis Mantas

Truputis moterims

VEDYBINIAI PATARIMAI

Kai aš rengiausi ištekti, iš visų gavau daugybę gerų patarimų.

MANO BOBUTĖ SAKĖ: — Moteris turi turėti didelį žiurstą. Simbolišką žiurstą, mano vaikai. Su juo ji turi pridengti viską, kas namuose atsitinka. Gera moteris neturi "gerų draugų", kuriomis gali "pasitikėti". Jos geriausias draugas yra jos vyras. Supratai?

MANO MOTINA SAKĖ: Kiekvienose vedybose ateina psichologinis momentas, kada moteris turi sudaužyti puodą ant savo vyro galvos. Tuo ji parodo, kad ne viskas jai patinka. Jeigu ji šitą psichologinį momentą praleidžia, ji yra pražuvusi.

MANO TĖVAS SAKĖ: — Daugumas vedybų yra nelaimingos dėl to, kad moteris iš menkniekių daro valstybinius reikalus. Pirmiausia: butas yra tam, kad jame gyventi, bet ne tam, kad jį švarinti. Vyras velnius ima šaukti jeigu jam reikia žinoti, kiek kainuoja kepsnys arba turi langus valyti. Svarbiausia jam, kad valgis būtų parengtas ir namai būtų tvarkoje. Kaip ir kada tai yra daroma, yra žmonos reikalas.

MANO TETA SAKĖ: — Nekalbėk perdaug. Neturėk perdaug norų. Vyras mėgsta tokias moteris, kurios jais rūpinasi ir stebisi, bet ne kojine. Kada mano vyras grįžta namo, aš duodu jam bučkį ir pietus. Ir tada klausausi, ką jis pasakoja, nors tai mane ir neypatingai domintų. Jeigu tai būna jau bent dvyliką kartą pasakojama istorija, aš galiu tuo laiku ir apie ką kitą pagalvoti. Svarbiausia, kad visados būtų jo tiesa. Jeigu tai vykdoma, galima daryti, ką nori ir turėti laimingą gyvenimą.

MANO PUSESERĖ MAN SAKĖ: — Vyras yra tušti. Jeigu jo draugai sako, kad tu esi žavi ir sumani, tada jis didžiujasi tavim. Nepatinkančiomis moterimis jie nesirūpina ir jų negerbia. Jie visados turi būti truputį pavydūs. Tada tu tikrai būsi laiminga.

MANO DĖDĖ SAKĖ: — Vyras turi pasitikėti moterim. Vedybos nėra žaidimas. Moteris turi būti draugu, nieko daugiau nieko mažiau.

Aš gavau daugybę patarimų nuo mano draugų, nuo durininko žmonos, nuo laiškanėsio ir ilgametės mūsų virėjos.

Kuriais aš pasinaudojau ir kuriuos vykdžiau? Per metų eilę mes turėjome daug džiaugsmo ir daug liūdesio. Mes tikrai vienas kitą mylėjome ir buvome laimingi. Bet tai nėra joks receptas, kurį galima kitam perduoti. Tai yra paprasčiausia laimė.

Senas pakelės kryžius

VOKIETIJOJE MIRE LIETUVOS TIRONO MOTINA

Sausio 27 d. Vokietijoje mirė Lietuvos komunistų partijos centro komiteto sekretoriaus A. Sniečkaus motina. Ji, kartu su daugeliu kitų lietuvių 1944 m. nenorėdama susitikti su grįžtančiu iš Sov. Rusijos sūnum, pasitraukė į Vokietiją.

Marija Sniečkuvienė išaugino keturis sūnus ir tris dukteris. Visi jie išaugo padoriais žmonėmis išskyrus jauniausiąjį Antaną. Jis dar 17 metų, nusikaltęs valstybės išdavimu, pabėgo į Sovietų Rusiją, kur buvo parengtas bolševikinei veiklai. Slaptai grįžęs į Lietuvą, jis vykdė Maskvos įsakymus dirbdamas Lietuvos laisvės grovėjų naudai. Pakliuves į teisingumo rankas buvo nuteistas, bet vėliau iškeistas į Sovietų Rusijoje kalintus lietuvius kunigus.

1940 m. jis buvo vienas Lietuvos pardavėjų rusams. Paskirtas Lietuvos komunistų partijos C. K, sekretoriu, jis tampa tikru Lietuvos diktatoriumi ir engėju. Kada birželio m. išvežamųjų tarpe, gyvuliniuose vagonuose, buvo patalpinta ir jo motinos brolio šeima, jis atsisakė pagelbėti ją išvaduoti. Kiti jo broliai buvo priversti slapsytis.

Amerikos laikraštininkams senutė Sniečkuvienė pasakė, kad ji Antano Sniečkaus neskaitanti savo sūnumi. Ji geriau nori mirti tremtyje, negu vėl pamatyti savo sūnaus pagalba pavergtos ir verkiančios Lietuvos žemę.

Ant vyriausio Lietuvos budelio sąžinės krin-ta netik gausių jo aukų kraujas, bet ir jo motinos ašaros.

USA pagalba Europai

Balandžio mėn. 2 d. senatas ir parlamentas priėmė ir prezidentas patvirtino generolo Marshal planą Europai gelbėti.

Sulig šiuo planu nuo karo nuteriotai Europai yra paskirta penki bilijonai dolerių. Šia parama naudosis kraštai nesantieji rusų įtakoje.

Rinkimai Italijoje

Įvykiai Italijoje yra svarbūs ir italams ir tarptatinei politikai. Jei 18 balandžio rinkimus laimėtų komunistai, tai Viduržemio jūra, Sueso, kanalas, Graikija, dalinai Afrika atsidurtų rusų kontrolėje, nes už italų komunistų pečių diriguoja Maskva. Grėstų pavojus ir Prancūzijai. Nepaprastai pasunkėtų amerikonių ir anglų padėtis Europoj ir Rytuose. Todėl ir rinkiminė kampanija yra nepaprastai karšta. Balandžio mėn. 19 d. Italijostauta pasisakys už krikščionis demokratų ir jų sąjungininkus, ar už komunistus. Bet prieš tai gali sukilti komunistai arba fašistai, Paskutinės žinios praneša apie naujas streikų bangas visame krašte. Italija pergyvena didelės politinės krizės dienas.

SUOMIAI — SOVIETAI

Pasirašė tarpusavio pagalbos sutartį su Rusija. Tačiau nesutiko savo kraštą išleisti rusų kariuomenės. Patys suomiai paliko teisę apsipręsti, kada jų kraštui grėsia pavojus ir kada prašyti savo kaimyno pagalbos. Suomiai vis pasilieka suomiais. Tiek karo fronte, tiek diplomatijoje nepasidavė vergiškai maskolių malonei.

Plebiscitas Vokietijoje?

Sovietai paskelbė, kad Jiesavo zonoje Vokietijoje praves plebiscitą atsiklausdami vokiečių ar jie nori bendros vyriausybės visai Vokietijai ar ne.

Berlyno «kautynės»

Berlynas valdomas anglų amerikonių, prancūzų ir rusų. Susisiekimas su vakarų Vokietija ir kitais kraštais tegalimas tik per

rusų zoną, nes visos miesto apylinkės priklauso rusų okupacijos zonai. Prieš kelias dienas rusų kamandantas pranešė, kad visi vakarų sąjungininkų traukiniai, keleiviniai ir transportiniai, bus kontroliuojami. Amerikonai, anglai ir prancūzai už protestavo ir sustabdė traukinių judėjimą.

Maistui pristatyti ir keleivių pervežimui naudojo vien lėktuvus. Į bet kokią rusų provokaciją buvo išakyta net ir ginklu pasipriešinti. Padėtis pasidarė labai įtempta. Laukiama buvo visokių staigmenų. Rusai ir anglai pakartotinai pareiškė, kad jie iš Berlyno nepasitrauks. Rusai matydami taip tvirtą ir griežtą sąjungininkų nusistatymą nusileido. Šiomis dienomis vėl atstatyta buvusi tvarka ir garantuotas laisvas susieikimas.

Šiuo manevru rusai norėjo nukreipti pasaulio dėmesį nuo kitų svarbių įvykių kaip pavyzdžiui Marshall plano priėmimas. Antra, jie norėjo žinoti, ar amerikoni su anglais yra nusistatę tvirtai neapleisti Berlyno. Šis Maskvos politinis pasitraukimas yra nemažas jų pralaimėjimas, ypač vokiečių akyse. O amerikoni pamatė, kad Kremliaus ponai būna sušnekami ir daro nuolaidų tik prieš jėgą.

Berlyno įvykius vėl paaštrino britų keleivinio lėktuvo ir sovietų naikintuvo susidūrimas ore. Pasikeitus nuomonėmis apie tą įvykį atrodė, kad rimtesnių incidentų bus išvengta. Net rusų militarinis viršininkas vakarieniavo

BAIMĖ AR ATSARGUMAS?

Kad pasaulis yra pasidalinęs į dvi stovyklas, šituo jau niekas neabejoja. Visi tarptautiniai įvykiai tai parodo, o spauda ir politikų kalbos tai patvirtina. Jei gu anksčiau dar buvo kalbama labai diplomatiškai ir buvo stengiamasi nepaliesti savo buvusių sąjungininkų, tai dabar abidvi pusės atvirai kalbasi, ir atrodo ieško kuo piktesnių žodžių savo kalbai sutvirtinti. Diplomatinuose pasikalbėjimuose vyksta tikras karas, kurį sunku jau bevardinti «šaltuoju karu».

Tačiau vis dėlto daugelis įvykių, kurie atrodė tikrai gali sukelti pasaulinį gaisrą, buvo sutvarkyti taikingais keliais arba palikti nepaliesti. Politiniai ste-

su amerikonais. Tačiau dabar maršalas Sokolovski atsiuntė notą, kurią amerikiečių generolas Lucius Clay vadina provokacine. Atrodo, kad kova dėl Berlyno dar nėra pasibaigusi.

KOMUNISTU JĖGOS EUROPOJE

Amerikiečių laikraštis «The New York Times» paskelbė politinių stebėtojų nuomonę dėl komunistų įtakos Europoje. Pateikiamas toks sąrašas:

VISIŠKOJE KOM. ĮTAKOJE:
Gyvent. skaič.

Albanija	1.140.000
Bulgarija	7.000.000
Čekoslovakija	12.300.000
Suomija	3.870.000
Vokietija (rusų zona)	17.333.000
Vengrija	8.900.000
Lenkija	22.600.000
Rumunija	15.900.000
Sovietų Rusija	193.000.000
Jugoslavija	15.700.000

STIPRIOJE:

Prancūzija	43.700.000
Graikija	7.700.000
Italija	46.000.000

VIDUTINĖJE:

Austrija	7.055.000
Belgija	8.400.000
Danija	4.330.000
Vokietija (vakarų z)	45.397.000
Olandija	9.530.000
Švedija	6.750.000

SILPNOJE ARBA JOKIOJE:

Anglija	49.700.000
Irlandija	2.955.000
Liuksemburgas	800.000
Norvegija	3.065.000
Portugalija	8.275.000
Ispanija	7.650.000
Šveicarija	4.485.000
Turkija	19.100.000

bėtojai sako, kad viena ir kita pusė eina keliu, kuris veda į karą, o karo vis dar nėra. Juk jeigu pažiūrėsime į istoriją, tai pamatysime, kad karo priežastimi dažnai budavo labai nereikšmingi incidentai.

Iš to galime padaryti išvadą, kad didieji valstybių vadai, nori laimėti kuo daugiau laiko.

Amerika rengia savo visuomenės nuomonę pakreipti prieš Sovietus, negalėdama staiga pasukti savo politikos kita kryptimi, nes to neleidžia demokratiniai principai.

Sovietų Rusija savo visuomenės nuomone visiškai nesirūpina, nes ją gali pakeisti pagal įsakymą.

„TIESA“ pranesa

GARBĖS LENTOS

„Už savalaikį sėjos plano įvykdymą“, kaip skelbia bolševikinė „Tiesa“, komunistų partija įvedė „respublikinę garbės lentą“ kurion įrašo pasižymėjusius valstiečius ir jų prižiūrėtojus — bolševikų pareigūnus.

Aštuoni „Tiesos“ n-riai „Garbės lenton“ įrašė 37 vienetus, kuriuose figuruoja šios rusų pavardės: Perkov, Bolšakov, Elisiejev, Ustinkova, Rancev, Bogomolnikov, Zimarev, Bogdanov, Dronov, Nikitin, Kazancev, Buknian, Nikolajev, Lavrenev, Kostrov, Starčenko, Krotkov, Jakimčenko, Michailov, Machankov, Mitrancov, Trimailov, Bokačionok, Veselov. Viso 23 iš 37 — nių.

LAIKAS SUTVARKYTI

Viena iš didžiausių Vilniaus gatvių buvo „vadinama Juozapavičiaus“ gatve. Kaip žinoma Juozapavičius buvo buržuazinės Lietuvos karininkas, kuris 1919 m. Alytuje aršiai kovojo prieš Raudonąją Armiją, ir fašistai už šituos jo „nuopelnus“ pavadino gatvę jo vardu. Jau kuris laikas kaip šis pavadinimas pakeistas, bet dažnai pasitaiko, kadiant laiškų vis dar rašomas senas pavadinimas.

mas. Kai kurie matyt tai daro tyčiomis. Reikia atkreipti į tai dėmesys ir tai sutvarkyti, nes buržujų laikai jau negrižtamai praėjo, o kartu su juo ir visi senieji vardai.

A. Plakchinas

LTSR MOKSLU AKADEMIJOS TARYBOS POSEDIS

Vilniuje įvyko LTSR Mokslų Akademijos visuotino susirinkimo sesija. Gražiai išpuoštoje Mokslų Akademijos salėje susirinko akademikai, nariai — korespondentai, moksliniai bendradarbiai ir gausus svečiai.

Griausmingomis ovacijomis buvo priimtas pasiūlymas į prezidiumą išrinkti VKP (b) Politbiurą su didžiuoju Stalinu priešakyje. LTSR Mokslų Akademijos Žemės ūkio Instituto direktorius V. Vazalinskas padarė išsamų pranešimą: „Žemės ūkio suklestėjimas Tarybinėje Lietuvoje“. Po to Prf. Dimitrij Ivanovič Korelio skaitė pranešimą: „Didysis Stalinas — kultūros globėjas“, kuriame iškėlė didžiojo mokytojo ir tėvo Stalino nenuilstamą rūpinimąsi kultūros kėlimu ir jos prieinamumu plačiosioms masėms.

TAIP NAUDOJAMI PINIGAI

Lietuvos biudžetas 1946 metais kapitalinei statybai buvo paskirta 125 milijonai 280 tūkstančių, rublių. Turint galvoje, kad šiuo metu Lietuvoje yra apie 30 apskričių, tai vienai apskričiai tektų 4.176.000 rb.

Pažiūrėkime, kaip tas planas ir biudžetas vykdomas. Imame pavyzdžiu vieną iš daugiausia nuo karo nukentėjusių apskričių kurio miestas sunaikintas apie 95%, o apskrities kaimai bei miesteliai apie 30%.

Šiai apskričiai atstatyti per tuos metus išleista 649.000 rublių /į tą sumą įeina ir tarnautojų

algos/. Prie geriausių sąlygų pagal to laikotarpio kainas, už šią sumą buvo galima pastatyti vieną gerą kaimo mokyklą. Tačiau iš tikrųjų nė vienas namas nebuvo pastatytas, ir pinigai buvo išleisti smulkiam įstaigų remontui.

Kitiems reikalams šioje apskrityje per tą patį laikotarpį išleista: 1. Mokyklų išlaikymui ir mokytojų algoms.... 1.623.000 rb., 2 Komunistų partijai išlaikyti... 784.000 rb., 3 Konjaunimo organizacijai išlaikyti... 167,000 rb., 4. NKVD / viešajai milicijai/ iš-

laikyti..... 3.477.000 rb., 5. NKGB /slaptajai milicijai/ išlaikyti..... 1.308.000 rb.,

1946 m. spalio mėnesį Maskvoje, tvirtinant Lietuvos biudžetą Tautybių Sovieto posėdyje Lietuvos „prezidentas“ Paleckis oratoriavo, jog tik dabar mūsų biudžetas esąs realus, ir ne tik greit būsiąs atstatytas krašto ūkis, bet ir žymiai pralenksiąs prieškarinį lygį. Toje pačioje kalboje jis skundėsi, kad Nepri klausomos Lietuvos biudžetuose buvę labai daug lėšų skiriama policijai išlaikyti... Ne tik Paleckis, bet kiekvienas sovietų pajungtas žmogus žino, kad brangiausiai mums kainuoja išlaikyti savo budelius, O kad būtų galima nors kiek pastebėti sovietinį atstatymo darbą ir jo tempą jausti, planus reikėtų sudaryti ir išdėstyti bent šimtmečiams.

Ta pačia proga tenka pažymėti, kad nuo Lietuvos žemės mokesčių Maskva paima 50%, o nuo kitų išdo įplaukų 71, 8%.

Tokiame ženkle akumuliuojasi Lietuvos respublikos finansai ir vyksta ekonominė krašto rekonstrukcija.

BDPS biuletenis

VISUR TIK RUSAI

Lietuvos rusifikacija ir amariškumas Lietuvos apnykimas rusais aiškiai matyti ir iš „Lietuvos TSR aukščiausios tarybos prezidiumo įsako“, kuriuo apdovanoji sovietinės Lietuvos „prokuratūros darbuotojai“. Viso apdovanojama 16 asmenų, iš kurių rusų: Archipov, Bogacev, Bodek, Brianskaja, Girko, Krivickij, Linsinskij, Neliubiš, Salin, Safarov, Služevskij, Šipailo, viso 12 iš 16 — kos.

Kad ir niekam netikusi ta „prokuratūra“ bet ir ji lietuviams nepatikima ir apsodinama rusais.

Ir visur rusai: Garbs lentoj „rusai, prokuratūroj“ rusai Lietuvos sostinėje Vilniuje viešpatauja atsakingose paraigose, vien rusai, kurių pavardes patiekia „Tiesa“ 142 nr.: Čistiakov, Fedorin, Zub Gluvochovskij, Vlasov, Jakunina, Borisov, Zareckij Šeremetjes, Semionov, Burmistrov, Smirnov, Liacgov, Liubasov, Radioničev ir t. t. ir t. t.

Lietuviai dabar Lietuvoje tiktai pro forma dar egzistuoja. Net nereikšmingose pareigose — visur rusai.

Lietuviai Brazilijoje

ATVYKO DAR KELI LIETUVIAI

Vytautas Butkevičius, Jonas Lukoševičius, Jonas Klavinsch su žmona Ona, Glodenis Zenonas su žmona Janina ir sūnum Rikardu, Andrius Kazbergas su žmona Karolina ir sūnum Andriumi.

Kito laivo su tremtiniais iš Europos laukiama apie 12 d. balandžio mėn. Bus ir lietuvių, bet neperdaug, nes reikiant keletą mėnesių pereinamose stovyklose laukti laivo, kiti atsiskoko važiuoti.

CONSILIUM FACULTATIS

Balandžio m. 3 d. Centro Professorado Paulista salėje "Vyčio" choras surengė vakarą. Programoje buvo komiška operetė "Consilium Facultatis". Nors lietus visą vakarą smarkiai lijo, tačiau žmonių prisirinko pilnutėlė gana erdvi salė.

Nelaimingu supuolimu tą vakarą buvo susirgęs svarbiausios rolės išpildytojas V. Sauka. Jį pavadavo V. Grabauskas, Staigus artisto pakeitimas susilpnino ir visą vaidinimą.

Gražiai dainavo ir vaidino Onutės rolėje J. Joteikaitė. Daugeiui patiko Bulbickis, kurį rimtai atliko A. Ralickas. Motina vaidino neblogai, tik atrodė gal truputį per jauna. Valentukas — B. Šatas savo vaidmenį stengėsi atlikti nuoširdžiai. A. Vilutis, J. Leitaitė, J. Karpavičius derinosi prie bendro vaidinimo eigos. Daug pasidarbavo F. Girdauskas parengdamas muzikinę operetės dalį ir V. Grabauskas atlikdamas režisūros darbą.

Visumoje operete truko gyvumo, ką galbūt galima pateisinti šaltu lietuvišku krauju.

Bendrai imant visas vakaras buvo gražiai suorganizuotas ir atsilankiusiems paliko malonų įspūdį.

Buęs

SKAUTAI

Balandžio 4 d. skautai savo tarpe turėjo aukštą svečią. Buvo atvykęs vizituoti Brazilijos Skautų Federacijos Šefas. Jis lietuvius skautus nuoširdžiai pasveikino pasidžiaugdamas jų greitu susitvarkimu. Kalbėjo taip pat apie skautybės siekimus jaunimo auklėjime.

Skautininkas Edv. Pažėra atskaidamas padėkojo garbingam svečiui už linkėjimus ir jo malonų atsilankymą. Keletą žodžių pasakė ir Lietuvos konsulas p. A. Polišaitis.

Skautės svečius pavaišino arbata ir saldumynais.

Pabaigoje skautės pašoko lietuviškų šokių. Taip pat buvo įvykdyti sporto žaidimai ir parduota lietuviškų dainų.

Visas susirinkimas praėjo malonioje skautiškoje nuotaikoje.

Teko patirti, kad skautai organizuoja krepšinio komandą, kuri žaistų lietuvių skautų vardu. Tokia sporto komanda daug galėtų padėti Lietuvos vardo iškilimui. Reikia tikėtis, kad skautams tai pavyks įvykdyti.

S. M. Sk. koresp.

Lietuvių skautų štabas praneša, kad sekmadienį numatyta ekskursija į Interlagos neįvyks.

Ar tik nebus per vėlai?

Praėjusią savaitę vietos laikraščiai rašė, kad prezidentas ir vyriausybė svarstė ar išleisti

Brazilijon daugiau tremtinių iš Europos, Jei Amerika, kaip yra projektuojama abejuose rūmuose, atidarys duris masinei imigracijai tai Brazilijon vargu kas bevažiuos.

Dalis vietinės brazilų spaudos, kuri yra italų kilmės brazilų rąkose, varo smarkią propagandą, kad vieton tremtinių, būtų išleidžiama lotynų rasės imigrantai, pirmoj vietoj italai.

LIETUVIŲ S-GA BRAZILIJŲ

atgaivino lietuvių knygyną. Knygos keičiamos penktadieniais nuo 20 iki 22 val. lietuvių mokyloje Mokoje. Knygyną veda Antanas Vosylius.

Taip pat prašo visus turinčius lietuviškų knygų skubiai gražinti knygynui.

Teko patirti, kad Lietuvių S-ga Brazilijoje organizuoja chorą, kuriam vadovauti kviečia muziką J. Stankūną.

Tai jau būtų penktas Brazilijoje veikiantis lietuviškas choras.

LIETUVAITĖ «SANTANA» TEATRE

Rio de Janeire gyvenanti p. Bronė Jackevičiūtė Malaiškienė, jau kuris laikas dirba kaip balerina viename brazilų teatre. Dabar šis teatras gastroliuoja São Paulo "Santana" teatre.

Kartu su teatru atvyko Bronė Jackevičiūtė Malaiškienė ir dalyvauja revue "Não sou de brigada" spektakliuose.

B. Malaiškienė 1942 m. baigė Kauno dramos studiją ir vaidino keliuose veikaluose Kauno teatre. Pasireiškė, kaip charakterinių vaidmenų artistė. Kritikų buvo labai gerai įvertinta ir jai buvo pranašaujama graži ateitis. Viską sumaišė karo įvykiai. Atvykusi į Braziliją ji tuoju buvo priimta į teatrą, bet ne į dramą, o kaip balerina. Ji pati sakosi, kad niekad nemanė, jog teks šokti nes rengėsi draminio meno darbui. Išmokusi pakankamai kalbą, ji mano psrsiti į dramą.

PER VELYKAS

Vila Zelinon, kaip ir kasmet, suvažiavo daug lietuvių. Buvo pilna bažnyčia ir šventorius. Ryte buvo iškilminga procesija, chorui giedant Linksmą dieną. Bažnyčia buvo gražiai seselių pranciškiečių išpuošta.

A. † A. MARIJONA MAŽELYTĖ MATELIONIENĖ

Pranešame, kad Lietuvoje mirė mūsų mylima mamytė. Gedulingos pamaldos už jos vėlę įvyks šeštadienį, balandžio m. 10 d. 8 v. Vila Zelinon bažnyčioje.

Kviečiame dalyvauti visus gimines, bičiulius ir pažįstamus.

SERAPINAS, JUOZAS, JURGIS MATELIONIAI

LINKSMAS KAMPELIS

GIMINYSTĖ

— Labai gerai, labai gerai, — sako merginos tėvas, spausdamas sužadėtinio ranką, — reiškia nori tapti mano gimine.

— Ne. Vienintelis daiktas ko aš noriu: yra vesti jūsų dukterį.

MALONIOS PERTRAUKOS

Vienas keliautojas uoste pamatė dirbanti negra, kuris kalė vinis. Jis pastebėjo, kad negras kas kevirta vinis trinktelėdavo plaktuku sau per pirštą taip, kad jo veidas persikreipdavo iš skausmo.

— Kodėl tu kas kartą daužai sau pirštus? — paklausė keliautojas. — Argi tau neskauda?

— Skauda, pone, bet už tai per pertraukas aš jaučiuosi dvigubai laimingesnis.

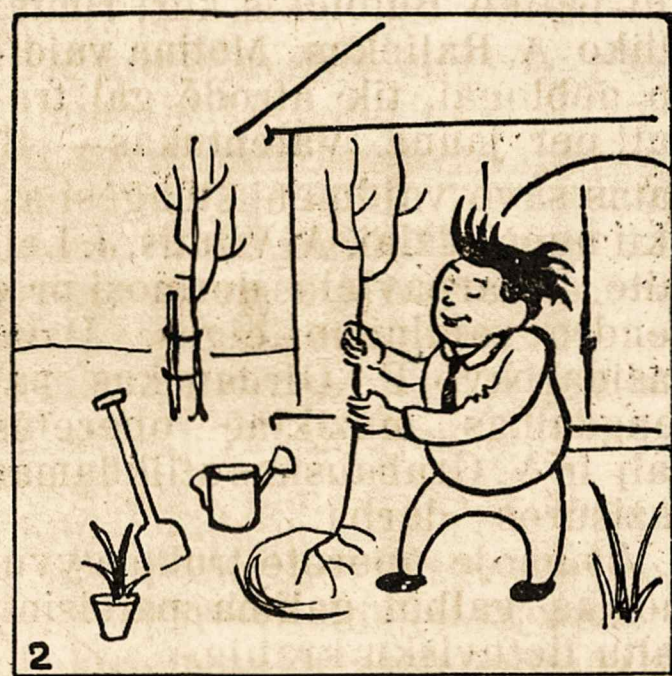
Raulas VIRVELĖ

1. Be medelio, be žolyno.
Taip gyvent ant lauko gryno
Nepripratęs mūs Virvelė.
Tai sodins jisai medeli.
Dar kadaise Lietuvoje
Raulo kiemas tik lapojo.
Buvo medžių, buvo krūmų
Prie pat Raulo kuklių rūmų.

2. Dirba Raulas ir galvoja
Bus visai kaip Lietuvoje.
Bus medeliai, bus pavėsis,
Kur Virvelė sau ilsėsis.
Po sunkių darbų per dieną
Pailsės minutę vieną.

3. Sėdi štai ramus pilietis
Koją po koja parietęs,
Po medeliu, tarp žolynų,
Pakvėpuos jis oru grynu,
Sau syeikata, pataisys,
"Mūsų Lietuvą" skaitys.

4. Ogi čia kasgi nutiko.
Mūsų Raulas kur paliko?
Iš už medžių iš už krūmų
Nesimato Raulo rūmų,
Čia mat auga ir bujoja
Daug greičiau nei Lietuvoje
Jei sodelį nor tūrėti,
Reikia šakeles dažnai genėti.

DAUGUMA NUGALI

Apie anglų rašytoją Bernard Shaw pasakojama labai daug linksmų atsitikimų. Vieną kartą kai teatre buvo vaidinamas jo parašytas veikalas, po vaidinimo publika griausmingai plodama kvietė rašytoją pasirodyti. Pagaliau po ilgo laukimo Bernard Schaw pasirodė scenoje. Bet staiga iš paskutinių eilių pasigirdo skardus švilpimas. Bernard Schaw kreipėsi į švilpiančią:

— Mielas pone, aš irgi su tamsta sutinku. Veikalas tikrai blogas. Bet ką galime mes tik du padaryti prieš daugumą?

J I V I S K Ā T U R I

— Negaliu suprasti teta, — pasakė senos nevedusios moters seserėčia, — žmonės sako, kad visos neištekėjusios moterys pasenusios būna piktos ir nesukalbamos. Bet tu esi visiškai linksma ir gyvenimu patenkinta.

— Mano vaike, — atsakė teta. — Aš turiu krosnį, kuri rūksta, turiu papūgą, kuri rėkia, turiu katiną, kuris iki pusiaunakčio išbūna kažin kur, ir šunį, kuris knarkia. Kogi man daugiau reikia? Ar tai nėra viskas, ką man suteiktų vyras?

S Ą L Y G A

Plėšikai, pagrobę vieno milijonieriaus žmoną, skambina jam telefonu:

"Jeigu jūs iki pietų nepristatysite į nurodytą vietą 40.000 frankų, mes paleisime jūsų žmoną".

— Čia draudžiama maudytis, — pareiškia kranto sargybinis.

— Bet Tamsta galėjai tai pasakyti prieš mums nusivelkant.

— Nusivilkti čia įstatymas nedraudžia.

UŽSAKYKITE

"MŪSU

LIETUVA"

SAVO PRIETELIAMS

**Padėkite savo vargstantiems
broliams Europoje**

SIUNTINIAI pigiausiomis kainomis iš Europoje esančių sandėlių LIETUVON ir į visus Europos kraštus.

PERSIUNTIMAS pinigų į Vokietiją ir Austriją. Jūs apmokate, o gavėjas pats pasirenka jam reikalingus daiktus. Įsitikinkite patys. Pigiau nebegalima: 5 kg. cukraus Cr\$ 62,50 — 5 kg. I r. miltų Cr\$ 55,00 — 10 dėž. kondensuoto pieno Cr\$ 100,00 — 200 amerik. cigarečių (Lucky Strike Cr\$ 62,50 (cigaretės tik į Berlyną ir rusų zoną).

Užsakyti galima:

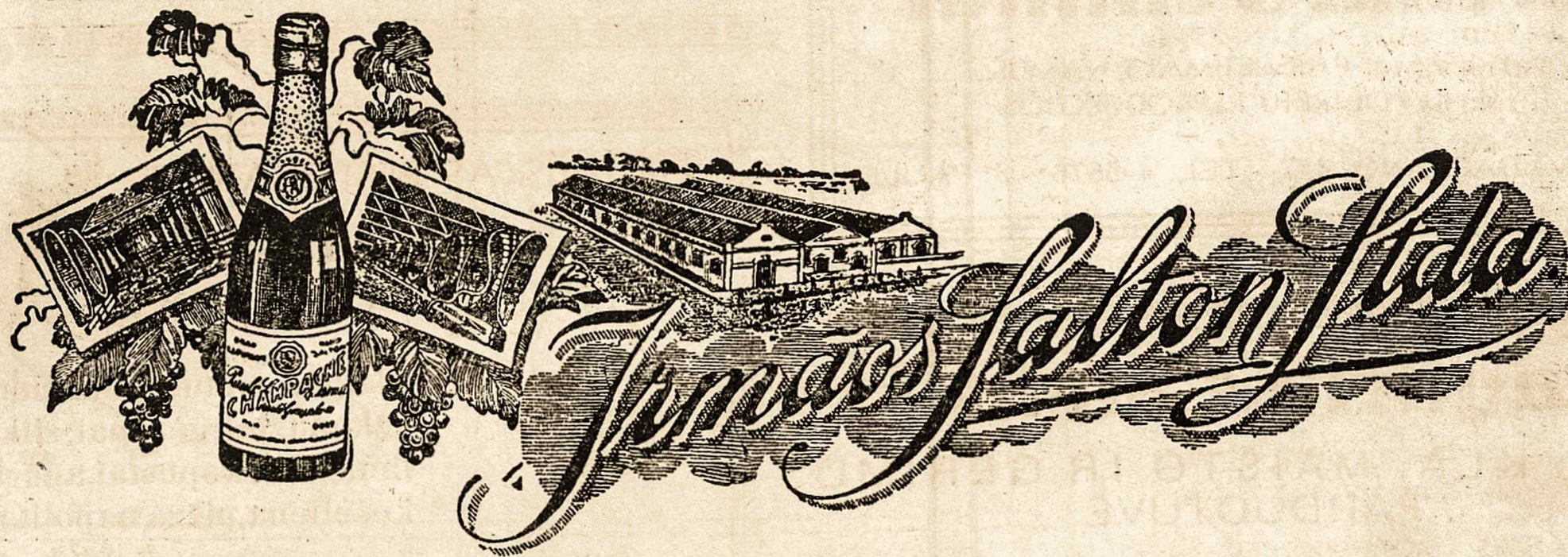
VILA ZELINA: Rua Venda Nova 116, (atsak. Kun. L. Kemėšis)

SÃO PAULO: Rua Barão de Itapetinga, 50 — 2.º — s. 207 — Tel: 4-9672
Nuo 8,30 — 18 val.

RIO DE JANEIRO Av. Rio Branco, 257 — sala 304.

*J. Amerikos Valst. Organizacijos atstovybė. Overseas Mail
Order Service (OMOS)*

**Garsios Vyno Gamyklos "SALTON"
Atstovybė**

Specialybė Rio Grande do Sul vinas

BONKOMIS — BALTAS SALDUS VYNAS: Moscatel, Reserva, P. Franco — MIŠIŲ VYNAS: Canonico — PUSIAU SALDUS VYNAS: Grande Vinho — SAUSAS: Barbera — PASTAS: Santa Luzia — Cognac, Vermouth, Qinado — AUKŠČ. RŪŠIS: Suco de Uva, Espumante, Moscato — "SALTON" gaminiai statinėse, Santa Luzia — paprastas vinas, Barbera Extra, Particular, Clareta, Rheno Moscatel, Canonico

RUA CANTAREIRA, 681 — TEL. 4-9094

CAIXA POSTAL 1400 — SÃO PAULO

CASAS SÃO JORGE

APRENGIA VYRUS NUO GALVOS IKI KOJU

Batai, skrybėlės, marškiniai, kaklaraiščiai, kojinės, lietsargiai,
Taip pat batukai moterims ir vaikams.
Viskas geriausios rūšies, patvaru, gražu ir pigu.

IŠ FABRIKO TIESIAI VARTOTOJUI.

**INDUSTRIA E COMERCIO DE
CALÇADOS MATELIONIS LTDA.**

KRAUTUVĖS:

Largo do Cambucy, 105
Rua São Caetano, 526
Rua São Caetano, 510

FABRIKAS IR RAŠTINĖ:

Rua Javaés, 719
São Paulo

FOTO-STUDIJA **BERNARDO**

IKURTA 1890 METAIS

Išpildo meniškai įvairius foto darbus
Specialybė padidinimams
tamsiuose tonuose ir sepia,
spalvinimai aliejiniais
dažais ir pastele

Arthur Schmidt

PRIMAMI PAKVIETIMAI I NAMUS
SENU PORTRETU REPRODUKCIJOS

R. SÃO CAETANO, 447 - TEL. 4-5576 - S. PAULO

DRABUŽIS YRA GERAS, KADA
YRA GRAŽIAI PASIŪTAS

POVILO AMBRAZEVIČIAUS **SIUVYKLA**

Garantuoja už darbą vyrams ir moterims

Avenida Zelina, 68 - Vila Zelina - São Paulo

LIETUVISKAS RESTORANAS **VALGYKLA**

POVILO JOTEIKOS

Skanius pietūs, vakarienė,
užkandžiai, gėrimai, silkės,
lietuviški kopūstai, agurkai
košelienu, pizza napolitana

RUA DOS ITALIANOS, 711 - BOM RETIRO
Is Lgo. S. Bento eina onibusai 70 ir 71 iki galo. - Bondé 55

Savi pas savuosius

Padaria Caieiras

KEPYKLA, MAISTO IR GĖRIMU
PARDUOTUVĖ

SAVININKAI

ONA IR EDVARDAS PAŽERAI

Vila Cresciuma — Caieiras — E. F. S. J. — Est. S. Paulo

Composto e impresso na

ARTE-GRÁFICA LITUANIA Ltda.
RUA VENDA NOVA, 116 - SÃO PAULO - VILA ZELINA